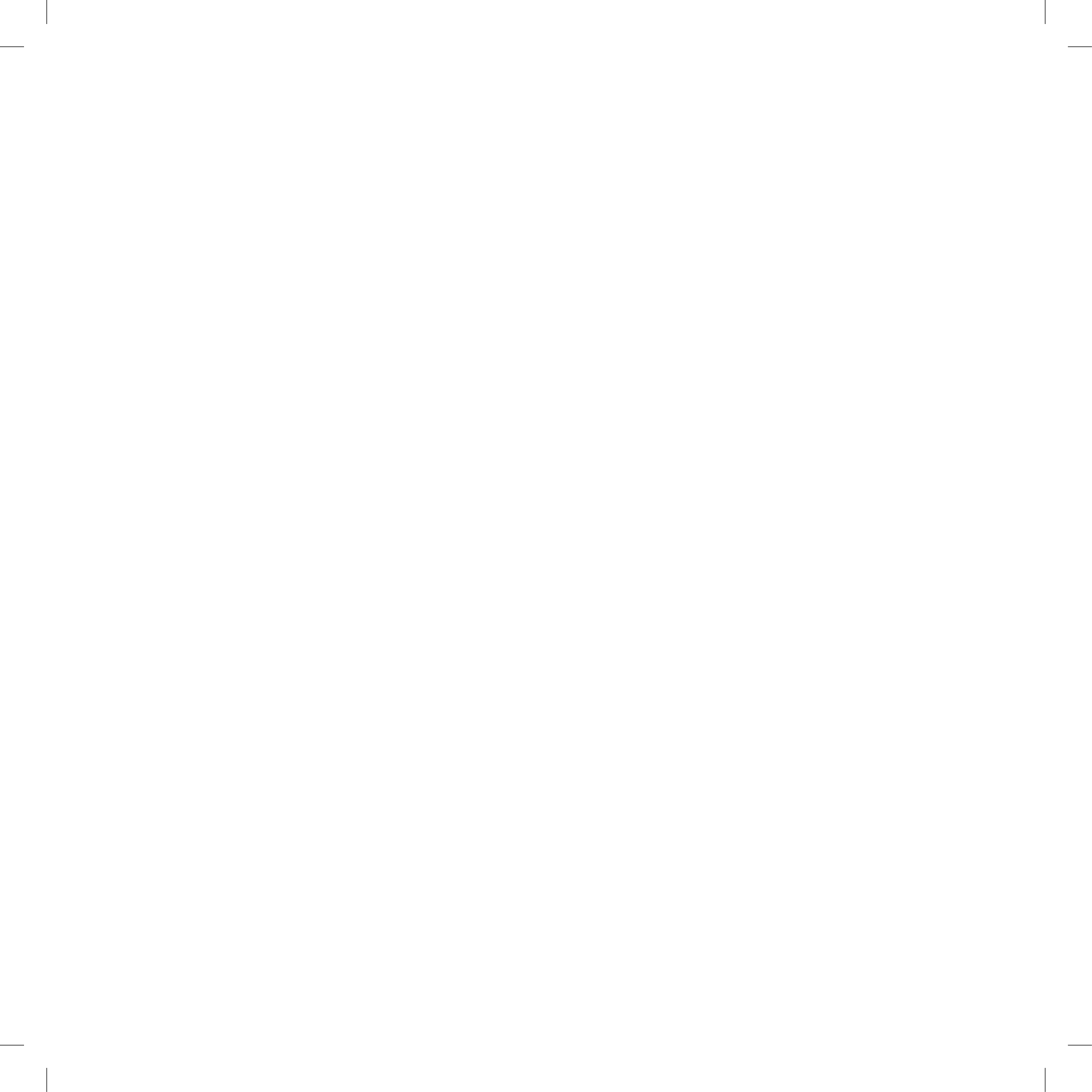

KOMPETENTNÍ UČITEL 21. STOLETÍ
MEZINÁRODNÍ PROFESNÍ RÁMEC KVALITY ISSA

INTERNATIONAL
STEP by STEP
ASSOCIATION

KOMPETENTNÍ UČITEL 21. STOLETÍ

MEZINÁRODNÍ PROFESNÍ RÁMEC KVALITY ISSA

KOMPETENTNÍ UČITEL 21. STOLETÍ
Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA
© Step by Step Česká republika, o. s., 2011

Grafická úprava: Gabriela Klečková
Jazyková úprava: Kateřina Vaňková
Počet stran 61
Vydání 1., 2011

Dotisk 1., 2012

Vytiskla TISKÁRNA BÍLÝ SLON s. r. o.
Škroupova 11, 301 00 Plzeň

Původní vydání:
Competent Educator of the 21 st Century: ISSA s Definition of Quality Pedagogy
© Copyright International Step by Step Association, 2010

Všechna práva vyhrazena. Reprodukce díla, jeho uchovávání v rešeršním systému či jakýkoli způsob převádění díla do jiné formy jsou zakázány. Ředitelům mateřských a základních škol je udělena výjimka a povoluje se jim reprodukce díla pro vnitřní účely školy. V případě využití pro jiné účely zašlete svoji žádost organizaci SbS ČR, o. s., nebo ISSA.

OBSAH

Úvod	1
Komunikace	4
Rodina a komunita	12
Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty	20
Hodnocení a plánování výuky	28
Výchovné a vzdělávací strategie	36
Učební prostředí	46
Profesní rozvoj	54
Mezinárodní asociace Step by Step	58
Step by Step ČR	59
Autorský tým	60
Pozorovací záznamový arch	61

ÚVOD

Program Začít spolu je součástí mezinárodní vzdělávací sítě, jeho myšlenky jsou realizovány ve 30 zemích světa (zejména střední, jihovýchodní a východní Evropy – např. na Slovensku, v Maďarsku, Estonsku, Slovinsku, Chorvatsku...). Program je zaštiťován mezinárodní asociací ISSA (International Step by Step Association), která byla založena s cílem podporovat demokratické principy a posilovat zapojení rodičů a komunity do vzdělávání dětí v období předškolního a mladšího školního věku (3–11 let). Sjednocuje 27 organizací ve stejném počtu zemí.

V České republice je vzdělávací program Začít spolu se souhlasem MŠMT ČR realizován od roku 1994 v mateřských školách a od roku 1996 v základních školách. Na jeho monitorování, evaluaci a implementaci se podílí organizace STEP BY STEP ČR, o. s., jejímž posláním je přispívat svými aktivitami k demokratizaci, humanizaci a vyšší efektivitě vzdělávání v České republice, k budování otevřené společnosti a jejímu zapojení do evropských struktur. V současné době uplatňuje v různé míře metodiku programu Začít spolu více než 100 mateřských a 70 základních škol.

Vzdělávací program Začít spolu zdůrazňuje individuální přístup k dítěti a partnerství školy, rodiny i širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání. Prosazuje a umožňuje inkluzi dětí se speciálními potřebami. Program Začít spolu svými východisky úzce koresponduje se současnými požadavky na výchovu a vzdělávání, které jsou v souladu s požadavky formulovanými v Rámcovém programu pro předškolní vzdělávání a Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Jeho metodika je v souvislosti s těmito oficiálními dokumenty doporučována jako inspirativní podklad pro tvorbu školních a třídních vzdělávacích programů.

Jedná se o program, který vychází z pedagogického přístupu orientovaného na dítě a poskytuje mnoho námětů pro práci každé mateřské i základní školy a dále ovlivňuje také pregraduální a postgraduální vzdělávání učitelů na pedagogických fakultách.

Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA

Od roku 2002 se začal klást velký důraz na měření kvality tohoto programu v mezinárodním kontextu. Tým odborníků z Evropy a Ameriky vytvořil pod záštitou mezinárodní Step by Step asociace Standardy programu (ISSA), které formulovaly požadavky na charakter vzdělávacího programu orientovaného na dítě a kvalitu práce učitele. V roce 2010 byly tyto standardy upraveny a byly vymezeny pod názvem: Competent Educator of the 21 st Century: ISSA s Definition of Quality Pedagogy). Tento dokument byl následně upraven týmem

odborníků a učitelů, kteří se podílejí na implementaci a realizaci programu Začít spolu na různých úrovních tak, aby odpovídal kontextu českého vzdělávacího prostředí s důrazem na předškolní a primární pedagogiku.

Dokument je v současné době prezentován pod názvem “Kompetentní učitel 21.století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA” a popisuje žádoucí kvalitu dobré práce učitele* v souladu s nejnovějšími mezinárodními pedagogicko-didaktickými trendy. Funguje současně jako rámec, nástroj, vodítko účinného vykonávání profese, udržování a cíleného rozvoje kvality práce učitele, nástroje profesního seberozvoje, sebereflexe a sebehodnocení, v některých školách přejímá roli obecně platného vymezení kvality práce učitele, tedy roli zatím u nás neexistujícího národního standardu kvality práce učitele. Je to možné proto, že většinově obsahuje a zdůrazňuje základní pedagogické, výchovné a didaktické požadavky na kvalitu učitelovy práce.

V dokumentu “Kompetentní učitel 21.století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA” je zřetelně zdůrazněn přístup orientovaný na podporu individuality, potřeb a zájmů dítěte. Snaží se respektovat jeho jedinečnost a zároveň jeho vazby na komunitu, kulturu a společnost. Pozornost je věnována konkrétním dovednostem pro spolupráci s rodinou a komunitou, ale také rozvoji demokratických hodnot s důrazem na vytváření inkluzivního prostředí. Specifikou je také jeho důraz na další faktory, než je jen učitel a žák. Je to především společnost ve svých nejrůznějších podobách – třída, obec, region, národ, nadnárodní společenství.

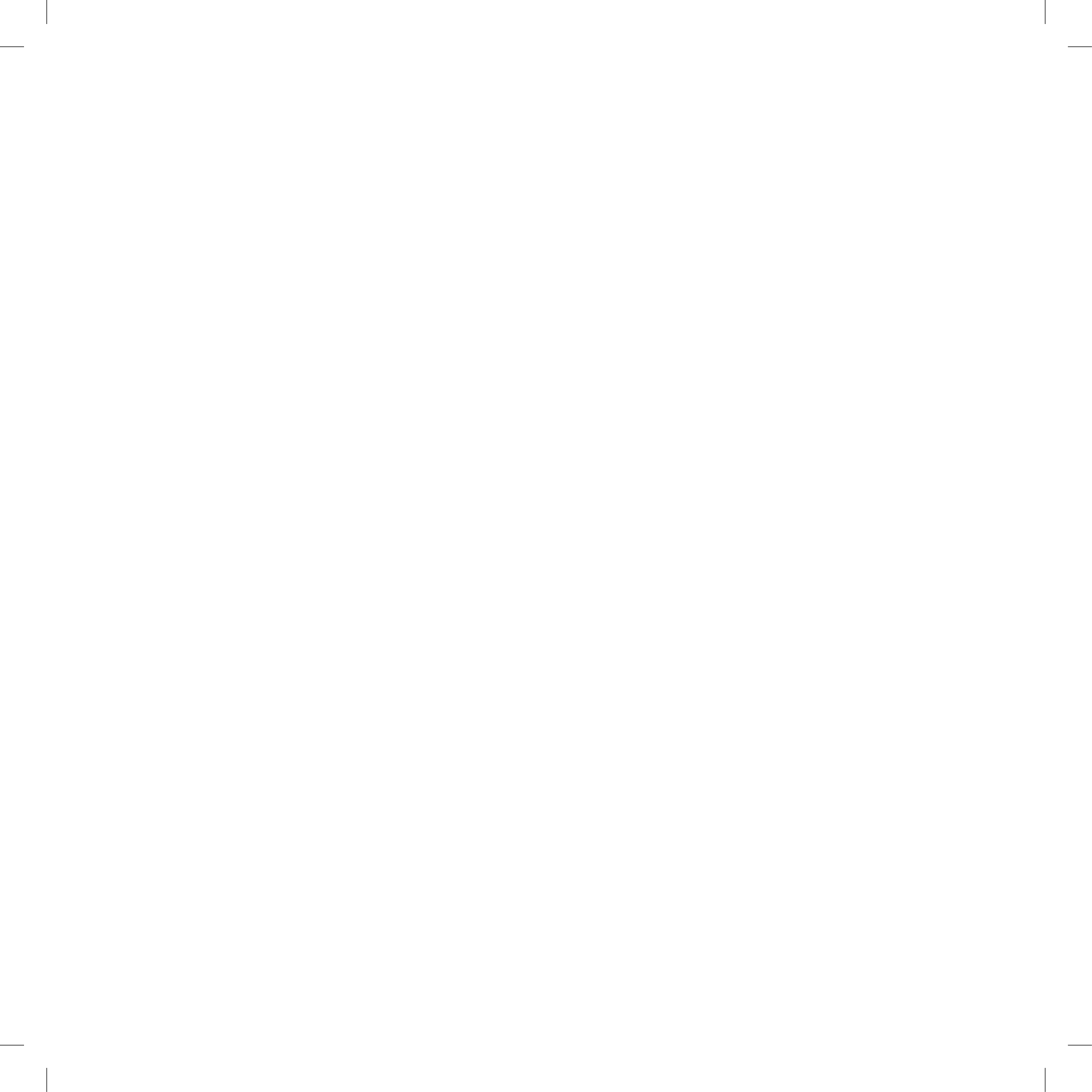
Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA je vymezen následujícími oblastmi výchovně vzdělávacího procesu:

- Komunikace
- Rodina a komunita
- Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty
- Plánování a hodnocení
- Výchovně vzdělávací strategie
- Učební prostředí
- Profesní rozvoj

Každá oblast obsahuje několik kritérií, která jsou dále specifikována pozorovatelnými indikátory. Indikátory doplňuje rámec jejich obsahové náplně, který rozvádí smysl a význam jednotlivých indikátorů, dále přináší také praktické příklady, kterými lze indikátory naplňovat.

Hlavním smyslem tohoto dokumentu je umožnit učiteli snáze a průběžně vyhodnocovat svoji práci podle jasně daných kritérií, získat konkrétní zpětnou vazbu o oblasti, která ho v jeho dalším profesním rozvoji aktuálně zajímá a umožnit mu samostatně či s podporou plánovat další kroky a postupy, které povedou ke zvýšení kvality jeho práce.

* Osloveni učitel je v textu použito pro označení učitelů i učitelek.

1. KOMUNIKACE

Komunikace mezi dospělými a dětmi, ale také komunikace mezi vrstevníky hraje klíčovou úlohu při fyzickém, sociálním, emočním a kognitivním rozvoji dítěte. Je také zásadní pro poskytování průběžné podpory, pro výměnu a rozvoj znalostí, zkušeností a názorů. Komunikace se podílí na spoluvytváření pocitu vlastní identity, pocitu sounáležitosti s komunitou a poznávání světa. Učitel vytváří příležitosti pro interaktivní zapojení dětí, využívá jejich dosavadních znalostí, představ a zkušeností při procesu učení. Podporuje jejich učení a rozvoj tím, že svým příkladem modeluje partnerskou a efektivní komunikaci také s ostatními dospělými. Příklady, které ukazují a podporují smysluplnou a zdvořilou výměnu informací mezi všemi účastníky výchovného a vzdělávacího procesu pomáhají utvářet komunikativní kompetenci a mají vliv na pozitivní sebepojetí dětí.

Poznámky

Kritérium 1.1. Učitel komunikuje s dětmi zdvořilým a přátelským způsobem a podporuje tak rozvoj pozitivního sebevědomí a sebepojetí dětí.

Indikátory

- 1.1.1. Učitel v kontaktu s dítětem projevuje vstřícnost, vřelost, zájem a respekt každému dítěti.
- 1.1.2. Učitel se v komunikaci s dětmi přizpůsobuje jejich věkovým zvláštnostem i individuálním dispozicím.
- 1.1.3. Učitel v průběhu dne často komunikuje s jednotlivými dětmi, staví na jejich silných stránkách a podporuje je v učení a rozvoji.
- 1.1.4. Učitel přijímá emocionální, sociální, tělesné a kognitivní potřeby každého dítěte.
- 1.1.5. Učitel poskytuje dětem často možnost volby. Volbu dětí respektuje a k jejímu respektování vede ostatní.
- 1.1.6. Učitel svým přístupem k dětem podporuje rozvoj odpovědnosti, samostatnosti a sebekontroly dětí.

Rámec obsahové náplně indikátorů

1.1.1. Učitel projevuje pozitivním způsobem dítěti svůj zájem o něj. Je vnímavý k jeho myšlenkám, pocitům, zajímá se o dítě, o jeho názory, zkušenosti. Mluví s dítětem způsobem, který odpovídá věku dítěte. Zájem o dítě vyjadřuje jak verbálně (ptá se, zajímá se, reaguje na otázky, rozvíjí dále téma), tak i neverbálně (úsměv, pozitivní výraz tváře, oční kontakt, řeč těla). Pozdraví se s dítětem při jeho příchodu do třídy. Oslovuje děti jejich křestními jmény. Užívá milý a přátelský tón hlasu, s dítětem mluví zdvořile, bez ironie. Respektuje jejich aktuální stav a emocionální potřeby - je-li dítě unavené, zklamané, smutné atd.

1.1.2. Učitel přistupuje ke každému z dětí individuálně tzn. volí k dítěti vhodnou cestu a podněcuje je k práci dle jeho úrovně schopností, dovedností a stanovených cílů. Poskytuje dítěti vhodnou míru podpory v jeho učení a rozvoji (nabízí manipulační materiál, pomůcky usnadňující pochopení a porozumění atd.). Pracuje s informacemi, které o dětech shromažďuje, tyto informace využívá k přípravě práce a volbě činností pro děti na základě jejich individuálních potřeb, dále je využívá ke stanovení osobních očekávání a cílů. Povzbuzuje děti, aby si zkoušely nové věci a aby je neodradil neúspěch, a vybízí děti, aby pokus opakovaly a hledaly nová řešení. Pozoruje děti při práci, (ptá se, zajímá se, hodnotí, diskutuje). Nechává dětem prostor, aby uplatňovaly také svoji invenci, realizovaly vlastní myšlenky a nápady. Podporuje jejich kreativitu.

1.1.3. Učitel pokládá dětem otázky, které jsou spíše cíleny na zjišťování způsobu myšlení dětí, zajímá se o volbu strategie dítěte při plnění úkolu, a proč si tento způsob zvolilo. Vybízí děti, aby hovořily o svých myšlenkových procesech (jakým způsobem řešily, porozuměly danému problému). Pokládá dětem „otevřené otázky“, kde poskytuje dítěti příležitost promýšlet problematiku do hloubky a z různých úhlů pohledu. Otevírá diskuzi, kde děti vyjadřují předpovědi, hypotézy a promýšlejí různé možnosti (dokončení příběhu; odhad jednání postav, hledání možností řešení problémových úloh atd.). Hovoří individuálně s každým z dětí o zpracovávaném tématu a zjišťuje, jak děti téma zajímá. Při výběru témat aktivít zohledňuje zájmy, záliby a preference dětí.

1.1.4. Učitel diferencuje (volí různé) aktivity pro skupiny i jednotlivce, kteří pracují spíše rychlejšími nebo pomalejšími tempem. Reaguje také na individuální sociální, emotivní a kognitivní potřeby jednotlivých dětí při samostatné či skupinové práci – vybírá a nabízí činnosti, které vyžadují více mentálního a fyzického zapojení, nebo naopak klidné činnosti; činnosti vyžadující rychlejší nebo naopak pomalejší tempo. Všimá si, když některé z dětí potřebuje pomoc; v této situaci, uzná-li za vhodné, může přizpůsobit tempo práce ve třídě a může pak zapojit ostatní děti různými postupy (nabídnout párovou práci, rozdělit děti do skupin, zapojit děti do role učitele). Nabízí dětem podporu a pomoc do té doby, dokud nejsou schopny úkol plnit samostatně. Povzbuzuje děti, aby se nebály mluvit o svých potřebách a říci si o pomoc a podporu. Reaguje flexibilně při pravidelných denních činnostech na momentální potřeby dětí – zařazuje odpočinek nebo oddychové aktivity, jsou-li děti unavené; flexibilně, v závislosti na okolnostech, volí množství a náročnost aktivit.

1.1.5. Učitel využívá vhodné příležitosti, aby mohl dát dětem možnost vybrat si způsob, jakým budou úkol (aktivitu, činnost) dělat, zvolit si informační zdroje a materiál, který budou využívat a se kterým budou pracovat a způsob zpracování – výkres, plakát, koláž, papírový model, výroba knihy atd. Dává dětem možnost zvolit si pracovní skupinu či partnera do dvojice. S ohledem na stanovené cíle pro danou činnost má možnost zasahovat do složení skupiny a podpořit tak efektivní práci skupiny (citlivě koriguje rozhodnutí dětí, v případě nevhodné volby skupiny, způsobu organizace práce ve skupině a formy prezentace). V případě potřeby obměňuje délku trvání aktivity; nabízí dětem také volbu způsobu prezentace výsledků práce. S možností nabídky a možností volby pracuje již ve fázi plánování.

1.1.6. Učitel vede děti k uvědomění, že každý je zodpovědný za své jednání a chování (odkazuje na svět dospělých, na příklady z praxe, vede diskuzi). Zapojuje děti do tvorby pravidel třídy, iniciuje diskuzi na téma „zodpovědnost“, využívá Pravidel třídy v denních činnostech a aktivitách, aplikuje je kdykoliv je to potřeba. Umožní dětem, aby se vyjadřovaly k pravidlům a jejich užívání. Podporuje rozvoj jejich zodpovědnosti a samostatnosti také tím, že jim umožní volit si pracovní skupinu a způsob práce. Umožní dětem dělat aktivity nezávisle, podporuje jejich sebekontrolu a snahu odvést nejlepší práci. V rámci rozvoje zodpovědnosti konzultuje s dětmi navrhované činnosti, jak budou trávit čas o přestávkách, a přenechá zodpovědnost na jednotlivcích. Dává dětem zpětnou vazbu na jejich práci i chování, podporuje jejich iniciativu. Dává dětem příležitost k pozitivnímu sebehodnocení a konstruktivní zpětné vazbě směřující ke spolužákům („autorské křeslo“, čtenářské dílny, prezentace vlastní knihy, ranní a hodnotící kruh atd.).

Kritérium 1.2. Učitel svým jednáním podporuje rozvoj učící se komunity, ve které se každé dítě cítí být přijímáno a podporováno v rozvoji svého potenciálu.

Indikátory

- 1.2.1. Učitel dětem pomáhá dosahovat vzdělávací cíle tím, že podporuje jejich vzájemnou komunikaci. Učitel vytváří prostor, v němž děti mohou sdílet své porozumění věcem, podněcuje děti ke vzájemné podpoře, vytváří příležitosti, v nichž děti mohou prožít sounáležitost s ostatními.
- 1.2.2. Učitel dětem nabízí činnosti, v nichž se děti učí rozlišovat a pojmenovávat své pocity a hovořit o nich.
- 1.2.3. Učitel podporuje rozvoj demokratických hodnot a občanských kompetencí dětí tím, že je zapojuje do rozhodování o věcech, které se jich týkají, a poskytuje jim příležitost vyjádřit vlastní názor.
- 1.2.4. Učitel poskytuje dětem různorodé příležitosti pro rozvoj jazyka a komunikace v průběhu dne.

Rámec obsahové náplně indikátorů

1.2.1. Učitel plánuje a organizuje pro děti takové aktivity, které vyžadují vzájemnou spolupráci, interakci a zapojení všech dětí ve skupině; tzn. aktivity pro párovou práci a práci v malých skupinách. Podporuje vytváření zdravého sociálního klimatu tím, že hledá různé způsoby, jak společně trávit čas, sdílet své prožitky, hledá vhodné způsoby k naplnění cílů. Rozvíjí sociální dovednosti dětí, jako např. vzájemné aktivní naslouchání, projev zájmu o druhé (jejich osobu, radosti, starosti). Zakročí v okamžiku, kdy dochází z pohledu dítěte k neřešitelnému konfliktu a pomáhá dětem vzniklou situaci řešit. Poskytuje každému z dětí podporu v jeho učení tím, že je odkazuje také na ostatní spolužáky (zeptej se na informaci, požádej o pomoc, porad' se atd.) a na pravidla třídy. Vytváří přátelskou a bezpečnou atmosféru, kde děti cítí svobodu pro svůj verbální projev a sdílení (děti mohou mluvit bez ostychu a strachu o všem).

1.2.2. Učitel přijímá všechny pocity a emoce dětí bez toho, aby je odsuzoval či negativně hodnotil (nevěnoval jim patřičnou pozornost, zlehčoval atd.). Učí děti, jak své pocity vyjadřovat (bez zábran a studu), vybízí je, aby používaly k vyjádření vlastní slova (popisný jazyk „já výroky“ – „já cítím, mně je nepříjemné“), spíše než „ty jsi, ty musíš atd.“ Pomáhá dětem vyjádřit obtížně definovatelné emoce vhodným způsobem (např. dítě je rozčilené, zajímá se, nemůže najít vhodná slova k pojmenování toho, co cítí) a respektuje také, když dítě v daný okamžik nechce o svých pocitech mluvit. Pozitivně a s pochopením přistupuje k dítěti, které je rozrušené (podrážděné) a vyzývá k citlivému přístupu a ohleduplnosti také ostatní děti. Přípravuje pro děti vhodné hry a aktivity, kde pracují s pocity (emocemi), rozpoznávají je a učí se je pojmenovávat (vyprávění příběhů, příběhy s otevřeným koncem, dramatizace, využívá autentických situací atd.). V rámci těchto aktivit vybízí děti, aby sdílely s ostatními svoje individuální zkušenosti během dané aktivity a pocity z prožitků.

1.2.3. Učitel dává dětem příležitost, aby se mohly zúčastnit a zapojit do rozhodování, která se týkají jejich učení, chodu třídy, výzdoby třídy, tvorby pravidel třídy, výběru témat projektů atd. Vybízí děti, aby volně vyjadřovaly adekvátním způsobem svůj názor, pomáhá jim volit správná slova či vytvořit a ujasnit si strukturu jejich argumentace. Dbá na to, aby názor dětí byl vyslechnut a respektován ostatními dětmi a vytváří k tomu vhodné příležitosti. Prostřednictvím osobního příkladu ukazuje pozitivní způsoby komunikace. Učí děti, jak dělat rozhodnutí (zvažování více možností řešení, analyzování následků různých rozhodnutí). Poskytuje možnosti, aby děti mohly na základě nových znalostí a zkušeností přehodnotit svá dosavadní rozhodnutí (opravit chybu, zvolit jiný způsob řešení atd.).

1.2.4. Učitel poskytuje dětem příležitost hovořit a diskutovat kdykoliv je to vhodné. Podporuje rozvoj jejich myšlení tím, že dětem pokládá otevřené otázky, vybízí děti k objasňování a obhajování vlastních myšlenek, názorů, domněnek a předpokladů. Podporuje děti v tom, aby zkoušely používat nová slova, slovní obraty a spojení, experimentovaly s jazykem a neměly strach z chyby. Organizuje takové aktivity, které podporují kooperativní učení a vzájemnou komunikaci mezi dětmi (děti se učí vzájemně např. metoda Skládankové učení – RWCT, dramatizace, diskuze nad plánováním projektu atd.) Podporuje rozvoj literární gramotnosti (tvořivé psaní, psaní vlastní knihy, prezentace vlastních prací, deník třídy, můj deník atd.) a funkční gramotnosti.

Kritérium

1.3. Učitel jedná se všemi dospělými s respektem a úctou a svým vlastním vzorem podporuje prosociální chování dětí.

Indikátory

1.3.1. Učitel jedná s respektem a úctou s rodiči dětí a kolegy a svým vlastním vzorem podněcuje, podporuje a modeluje prosociální chování.

1.3.2. Učitel spolupracuje s dalšími odborníky ve škole a v komunitě (mimo školu) a pomáhá tak rozvoji a učení dětí.

Rámec obsahové náplně indikátorů

1.3.1. Učitel svým osobním příkladem podporuje pozitivní interakce mezi učitelem a dětmi, mezi dětmi navzájem, mezi učitelem a ostatními pedagogickými pracovníky a je si vědom, že svým chováním ovlivňuje i vzorce chování dětí.

1.3.2. Učitel v případě potřeby spolupracuje se specialisty v oblasti podpory rozvoje učení (tvoření plánů, diskuze nad výsledky dětí, rozbor jejich práce, reflexe, mentorská podpora atd.). Vyhledává a shromažďuje všechny objektivní informace o dítěti (kontaktuje bývalé učitele, vedoucí zájmových kroužků a sportovních oddílů atd.). Ve spolupráci s odborníky vytváří individuální vzdělávací plán.

1. Komunikace

1.1. Učitel komunikuje s dětmi zdvořilým a přátelským způsobem a podporuje tak rozvoj pozitivního sebevědomí a sebepojetí dětí.

- 1.1.1. Učitel v kontaktu s dítětem projevuje vstřícnost, vřelost, zájem a respekt každému dítěti.
- 1.1.2. Učitel se v komunikaci s dětmi přizpůsobuje jejich věkovým zvláštnostem i individuálním dispozicím.
- 1.1.3. Učitel v průběhu dne často komunikuje s jednotlivými dětmi, staví na jejich silných stránkách a podporuje je v učení a rozvoji.
- 1.1.4. Učitel přijímá emocionální, sociální, tělesné a kognitivní potřeby každého dítěte.
- 1.1.5. Učitel poskytuje dětem často možnost volby. Volbu dětí respektuje a k jejímu respektování vede ostatní.
- 1.1.6. Učitel svým přístupem k dětem podporuje rozvoj odpovědnosti, samostatnosti a sebekontroly dětí.

1.2. Učitel svým jednáním podporuje rozvoj učící se komunity, ve které se každé dítě cítí být přijímáno a podporováno v rozvoji svého potenciálu.

- 1.2.1. Učitel dětem pomáhá dosahovat vzdělávací cíle tím, že podporuje jejich vzájemnou komunikaci. Učitel vytváří prostor, v němž děti mohou sdílet své porozumění věcem, podněcuje děti ke vzájemné podpoře, vytváří příležitosti, v nichž děti mohou prožít sounáležitost s ostatními.
- 1.2.2. Učitel dětem nabízí činnosti, v nichž se děti učí rozlišovat a pojmenovávat své pocity a hovořit o nich.
- 1.2.3. Učitel podporuje rozvoj demokratických hodnot a občanských kompetencí dětí tím, že je zapojuje do rozhodování o věcech, které se jich týkají, a poskytuje jim příležitost vyjádřit vlastní názor.
- 1.2.4. Učitel poskytuje dětem různorodé příležitosti pro rozvoj jazyka a komunikace v průběhu dne.

1.3. Učitel jedná se všemi dospělými s respektem a úctou a svým vlastním vzorem podporuje prosociální chování dětí.

- 1.3.1. Učitel jedná s respektem a úctou s rodiči dětí a kolegy a svým vlastním vzorem podněcuje, podporuje a modeluje prosociální chování.
- 1.3.2. Učitel spolupracuje s dalšími odborníky ve škole a v komunitě (mimo školu) a pomáhá tak rozvoji a učení dětí.

2. RODINA A KOMUNITA

Spolupráce mezi školou, rodinou a komunitou je velice významný faktor podporující efektivitu vzdělávání dětí. Rodiny jsou primárními vychovateli svých dětí, mají na výchovu svých dětí největší vliv. Úkolem školy a učitelů je vytvořit podmínky pro fungování partnerského vztahu s rodiči dětí, navázat a pravidelně s nimi udržovat kontakt, nabízet jim rozmanité formy spolupráce. Individualizovaný přístup je uplatňován nejenom ve vztahu k dětem, ale také k jejich rodinám – tím, že je nabízen prostor pro výběr takového typu spolupráce, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám, možnostem, životnímu stylu a zázemí.

Poznámky

Kritérium 2.1. Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.

Indikátory

2.1.1. Učitel zapojuje rodiče dětí i členy rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování.

2.1.2. Učitel dává rodičům příležitost spolurozhodovat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí.

2.1.3. Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.

Rámec obsahové náplně indikátorů

2.1.1. Učitel hledá vhodná témata a aktivity, kde by mohly být zapojeny současně děti, jejich rodiče i členové rodiny. Na viditelné místo ve třídě umísťuje měsíční plán třídních aktivit, kde jsou začleněny tematické projekty a aktivity poskytující možné příležitosti k účasti rodičů a členů rodiny. Prostřednictvím nejrůznějších materiálů informuje rodiče o dění ve škole, o termínech třídních schůzek, dnech otevřených dveří a dalších akcí pořádaných školou (školní zpravodaj, letáky, pozvánky, email). Používá jazyk srozumitelný pro rodičovskou veřejnost. Shromažďuje informace o rodinách dětí a využívá informací o specifických zájmech, dovednostech rodičů a členů rodiny (jejich povolání, neobvyklé koníčky, zkušenosti). Motivuje rodiny k účasti na základě jejich zájmů, schopností, využívá také kulturní rozmanitosti rodin dětí. Vybízí rodiče, aby se různými způsoby zapojili do vzdělávání. Nabízí rodičům možnost zúčastnit se výuky. Oceňuje každý příspěvek rodičů v rámci aktivity nebo projektu (vřele uvítá rodiče, napíše děkovný dopis). Hledá způsoby, jak zapojit i ty rodiče, kteří se nemohou z různých důvodů účastnit třídních aktivit (rodiče pracují s dětmi na výrobcích, které pak představí ve škole, vytvoří webové stránky, atd.). Poskytuje jim s dostatečným časovým předstihem informace o dění ve škole, školních představeních a dalších akcích. Přípravuje a realizuje dílny, přednášky, diskuze a další vzdělávací aktivity.

2.1.2. Učitel poskytuje informace o tom, kde mohou nalézt informace o filozofii a cílech školního vzdělávacího programu, odkazuje např. na webové stránky školy, na teoretické materiály, které vedou k podpoře učení dětí (pedagogická literatura, pracovní sešity). Komunikuje s rodiči také prostřednictvím individuálních konzultací, při nichž se rodiče (za účasti dítěte) informují o pokrocích v učení, úspěších i případných problémech. Hovoří s rodiči také o obecných a konkrétních vzdělávacích cílech dítěte (např. společně tvoří smlouvu o dosažení vzdělávacích cílů). S rodiči komunikuje jak osobně, tak také prostřednictvím písemné korespondence nebo telefonicky. Jako nástroje hodnocení používá např. dětské portfolio, rodiče informuje také prostřednictvím psané zprávy, kde zhodnotí a popíše vývoj dítěte za určité období. Spolupracuje s rodiči při vytváření individuálního vzdělávacího plánu. Využívá také individuálních zkušeností rodičů (a jejich postřehů) při v procesu hodnocení.

2.1.3. Učitel zahrnuje rodiče a rodiny dětí do plánování aktivit, projektů a činností, umožní jim spolupracovat na vytváření učebního prostředí třídy a školy. Iniciuje vhodné příležitosti, aby požádal rodiče o např. finanční pomoc na nákup materiálu do třídy, o pomoc při vymalování a výzdobě, o pomoc při rekonstrukci školní zahrady, pomoc při organizaci sportovního dne atd. Zapojuje rodiče do diskuze nad tématy týkající se chodu třídy (pravidla třídy, rozvrh, program aktivit, mimovýukové aktivity). Nabízí rodičům, aby se stali aktivními členy Rady školy a byli tak prostředníky komunikace mezi školou a rodiči.

Kritérium 2.2. Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.

Indikátory 2.2.1. Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích, vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/ školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů.

2.2.2. Učitel pravidelně komunikuje s rodinami s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět jejich silným stránkám, zájmům, potřebám.

2.2.3. Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat.

2.2.4. Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí.

Rámec obsahové náplně indikátorů

2.2.1. Učitel poskytuje rodičům teoretickou oporu, vysvětlí jim přijatelným a srozumitelným způsobem filosofii vzdělávacího programu, teoretická východiska, cíle, metodologii. Podá rodičům všechny informace o možných způsobech spolupráce a o způsobu komunikace mezi ním a rodiči. Pravidelně poskytuje rodičům prostřednictvím písemné zprávy informace o dítěti, přičemž hodnocení staví na silných stránkách dítěte. Využívá k tomu portfolia dítěte, hodnotící archy, záznamy o práci a záznamy o vlastním hodnocení (sebereflexi) dítěte, žádá rodiče o zpětnou vazbu. Dává rodičům k dispozici kurikulární dokumenty; požadavky na vzdělávání jsou formulovány písemně a poskytnuty všem rodičům. Informuje rodiče o aktuálních událostech ve třídě – tyto zprávy jsou vyvěšeny ve třídě na stálém (k tomuto účelu vyhrazeném) místě. Schůzky s rodiči individuálně přizpůsobuje jejich volnému času; individuálně také volí vhodný jazyk a uzpůsobuje terminologii. S rodiči komunikuje také telefonicky, e-mailem atd. Pořádá setkání, kde rodiče informuje o novinkách v pedagogickém výzkumu a metodologii. Poskytuje tak rodičům informace, které jsou potřebné k tomu, aby si uvědomili důležitost různých přístupů ve vzdělávání a pomáhá jim najít svoji roli v procesu vzdělávání jejich dětí.

2.2.2. Učitel s rodiči komunikuje na formální (např. dotazníky pro rodiče, hromadné i individuální schůzky) i neformální úrovni s cílem dozvědět se co nejvíce o dítěti, o jeho rodině a jeho rodinném prostředí (zajímá se o jeho zájmy, specifické potřeby, nové dovednosti pozorované rodiči v domácím prostředí, poznává další aktivity, které ovlivňují život dítěte, zajímá se o to, jací lidé jsou pro dítě v jeho životě důležití atd.). Zajímá se o názor rodičů v otázce „podpory učení“ jejich dítěte. Zajímá se o to, jak rodiče pracují s dítětem doma (způsob, doba, na co se zaměřují). Nabízí rodičům v případě potřeby (problémy v učení, výchovné problémy) individuální konzultace. Informace o dítěti získané od rodičů promítá také do běžných denních činností a denních, týdenních plánů a využívá je k tomu, aby se co nejvíce přiblížil vzdělávacím potřebám dětí.

2.2.3. Učitel organizuje a vytváří příležitosti pro setkávání rodin na půdě školy (třídy) i mimo prostředí školy (workshopy, semináře pro rodiče atd.). Uzpůsobuje prostředí třídy (vyhrazuje prostor a čas pro tato setkávání), snaží se vytvořit přátelskou a vstřícnou atmosféru. V rámci formálních setkání poskytuje dostatek prostoru k tomu, aby se rodiče mohli vyjadřovat k událostem ve třídě a k informacím, které v průběhu schůzky dostávají. V rámci neformálních setkání plánuje a volí takové aktivity, aby oslovily co nejvíce rodičů a rodiče se mohli co nejlépe vzájemně poznat a navázat přátelství (zahradní slavnost, piknik, společné výlety, návštěvy kulturních akcí, sportovní odpoledne atd.). Napomáhá jim sdílet navzájem jejich poznatky, radosti, starosti (obavy), vyměňovat si zkušenosti, postřehy, podporuje diskuzi – diskuzní skupinky (je oporou a podporou). Podporuje rodiče, aby si vytvořili např. webové stránky třídy, kde budou sdílet informace, návrhy, nápady a kde mohou diskutovat.

2.2.4. Učitel nikdy nemluví o důvěrných informacích týkajících se dětí a jejich rodiny s ostatními či před lidmi (netýká se ostatních pedagogických pracovníků a pedagogických odborníků). Nemluví s rodiči a příslušníky rodiny dítěte před ostatními dětmi třídy. Ptá se rodičů pouze na informace, které mají přímou či nepřímou souvislost se vzděláváním a výchovou. Vždy vysvětlí rodičům, proč potřebuje tyto informace a jak s informacemi dále naloží (jak informace využije k pomoci dítěti). Prezентuje fotografie dětí, videa a práce dětí pouze v případě, že má povolení rodičů. Dítě zde představuje vždy pozitivním způsobem.

Kritérium **2.3. Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.**

Indikátory

2.3.1. Učitel navazuje kontakty a vytváří přátelské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě).

2.3.2. Učitel pomáhá rodičům orientovat se jakým způsobem získávat potřebné informace, pomáhá vyhledávat informační zdroje a poradenství potřebné ke zlepšení kvalit učení a rozvoje dítěte.

2.3.3. Učitel do vzdělávání začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě.

2.3.4. Učitel nabízí rodičům informace a nápady, jak pro děti vytvořit vhodné domácí k učení, (podnětné) stimulující prostředí a pomáhá rodičům zlepšovat jejich rodičovské kompetence.

Rámec obsahové náplně indikátorů

2.3.1. Učitel naplňuje kurikulární cíle také aktivitami, které se odehrávají mimo prostředí třídy. Poskytuje škálu rozličných způsobů, aby dítě mělo možnost poznat prostředí mimo třídu (společnost, prostředí obce, města) a svoje poznatky pak uplatnit v učení (pravidelná návštěva knihovny, výukových programů, muzea, vycházky do přírody, exkurze do továrny atd.). Plánuje takové projekty, kde děti mohou propojovat své teoretické znalosti a dovednosti s tím, co se naučí (co objevují, pozorují) mimo prostředí třídy (např. Projekt „Život mravenců“ – děti si čtou o mravencích, dále v lese pozorují mraveniště a o svém pozorování si dělají záznamy, které porovnávají s teoretickými znalostmi a získávají nové podněty k další práci s odbornými texty). Zve (na základě učebních témat) do školy zajímavé osobnosti z různých oblastí a oborů. Snaží se aktivně zapojit rodiče a rodiny dětí do aktivit, které pořádá město či obec.

2.3.2. Učitel podporuje vhléd rodičů do pedagogických témat a jejich porozumění otázkám týkajících se učení a rozvoje dítěte. Pokud rodiče projeví zájem konzultovat výchovné a vzdělávací problémy dítěte, učitel poskytne radu, doporučení, popř. kontakt na specializované pracoviště. Shromažďuje a eviduje informace o různých možnostech dostupné poradenské pomoci (pedagogicko-psychologické poradny, speciální pedagogická centra, logopedická poradna atd.). Informace rodičům o dítěti podává citlivým způsobem, vysvětlí podstatu problému, přičemž rodičům popisuje předpokládaný průběh návštěvy specializovaného pedagogického pracoviště a vysvětlí jim, co mohou od návštěvy očekávat a jaký by měla mít přínos pro učení a vývoj jejich dítěte. Umožní speciálním pedagogickým pracovníkům a dalším odborníkům pozorovat dítě v prostředí jeho třídy.

2.3.3. Učitel staví na zkušenostech dětí, jejich zájmech, prioritách a využívá je ve výuce, navazuje a odkazuje na ně. Začleňuje do výuky také taková témata, která mají dětem ukázat specifičnost života každé rodiny a také rodin z různých etnik (tradice, zvyky, hudba, způsob prožívání různých událostí). Využívá potenciálu rodin jako zdroje nápadů, inspirace pro učení; začleňuje tato témata (náměty) a aktivity do výuky a propojuje je s cíli kurikula.

2.3.4. Učitel poskytuje rodičům učební a metodologické materiály, kde jsou popsány činnosti (aktivity), které mohou dělat s dětmi pro podporu a rozvoj jejich učení. Poskytuje rodičům učební a metodologické materiály, dále nabízí workshopy, kde ukazuje rodičům možnosti aktivit, jak vytvořit stimulační učební prostředí. Na tyto workshopy zve další odborníky, lektory, specialisty. Nabízí rodičům možnost zúčastnit se ukázkových hodin ve třídě. Pomáhá rodičům pochopit podstatu a smysl jím užívaných učebních postupů a strategií pro učení a vývoj dítěte. Nabízí rodičům jednoduché učební strategie, které mohou používat v domácí přípravě a komunikaci s dítětem.

2. Rodina a komunita

- 2.1. Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.**
- 2.1.1. Učitel zapojuje rodiče dětí i členy rodiny a komunity do vzdělávání dětí, umožňuje jim aktivní vstup do výuky, vítá jejich přítomnost ve třídě v průběhu vyučování.
 - 2.1.2. Učitel dává rodičům příležitost spolurozhodovat o postupech vhodných k podpoře učení a rozvoje jejich dětí.
 - 2.1.3. Učitel zapojuje rodiny dětí do rozhodování o věcech souvisejících s životem třídy/školy.
- 2.2. Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdílení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.**
- 2.2.1. Učitel je v pravidelném kontaktu s rodiči dětí, průběžně je informuje o pokrocích, vzdělávacích cílech vyplývajících z kurikula, o akcích třídy/školy a to prostřednictvím osobních setkání i písemných materiálů.
 - 2.2.2. Učitel pravidelně komunikuje s rodinami s cílem poznat rodinné prostředí dětí, a tím lépe porozumět jejich silným stránkám, zájmům, potřebám.
 - 2.2.3. Učitel vytváří příležitosti, v nichž se rodiny mohou od sebe učit navzájem a vzájemně se podporovat.
 - 2.2.4. Učitel zachovává důvěrnost informací týkajících se rodin a dětí
- 2.3. Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.**
- 2.3.1. Učitel navazuje kontakty a vytváří přátelské vztahy s lidmi, organizacemi a institucemi, které mohou obohatit vzdělávání dětí, získává od nich odbornou i materiální podporu, umožňuje dětem v rámci výuky vstoupit s těmito lidmi do kontaktu (exkurze, návštěva ve třídě).
 - 2.3.2. Učitel pomáhá rodičům orientovat se jakým způsobem získávat potřebné informace, pomáhá vyhledávat informační zdroje a poradenství potřebné ke zlepšení kvalit učení a rozvoje dítěte.
 - 2.3.3. Učitel do vzdělávání začleňuje obsahy a témata, která korespondují se zkušenostmi dětí ze života ve vlastní rodině/komunitě.
 - 2.3.4. Učitel nabízí rodičům informace a nápady, jak pro děti vytvořit vhodné domácí k učení, (podnětné) stimulující prostředí a pomáhá rodičům zlepšovat jejich rodičovské kompetence.

3. INKLUZE, ROZMANITOST A DEMOKRATICKÉ HODNOTY

Inkluzivní vzdělávání, tedy společné vzdělávání pro všechny děti bez ohledu na jejich etnickou, náboženskou příslušnost a úroveň schopností, představuje jedno ze stěžejních východisek kvalitního vzdělávání. Všechny děti mají právo na rovný přístup ke vzdělávání a demokratická společnost počítá s aktivní účastí všech svých členů. Inkluzivní vzdělávání učí děti toleranci a akceptaci individuálních rozdílů. Úlohou učitele je zprostředkovávat poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Učitel rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede děti k chápání neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti.

Poznámky

Kritérium 3.1. Učitel vytváří každému dítěti a jeho rodině rovné příležitosti ke vzdělávání bez ohledu na jeho pohlaví, věk, etnickou příslušnost, kulturu, rodný jazyk, náboženství, rodinné zázemí, ekonomický statut nebo speciální vzdělávací potřeby.

Indikátory

3.1.1. Učitel si je vědom svých vlastních postojů, hodnot, zkušeností i předsudků a jejich vlivu na komunikaci s dětmi, rodinami dětí i celý pedagogický proces.

3.1.2. Učitel přistupuje ke každému dítěti s respektem a úctou, vytváří pro každé dítě rovné příležitosti pro zapojení se do života třídy a třídní komunity.

3.1.3. Učitel přistupuje ke každé rodině s respektem a úctou, vytváří příležitosti pro zapojení rodiny do vzdělávání svého dítěte.

3.1.4. Učitel se v komunikaci s dětmi vyvaruje generovým a jiným stereotypům.

3.1.5. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy a učební aktivity tomu, aby se na většině z nich mohly podílet i děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Rámec obsahové náplně indikátorů

3.1.1. Učitel přizpůsobuje učební prostředí, používané metody i učební strategie dětem a jejich potřebám. Vystřihává se nelichotivých hodnotících výroků, které by směřovaly k dětem a jejich rodinám. Využívá každé možnosti a příležitosti, aby dětem ukázal, že každé z dětí může být úspěšné (vyhledává takové příležitosti a rozličné činnosti, ve kterých se mohou úspěšně uplatnit děti s různým učebním zaměřením a prioritami); volí vhodně také slova, která užívá k hodnocení. Náplň učebních osnov (kurikula) se snaží předat všem dětem bez rozdílu jejich vzdělávacích potřeb a schopností (upravuje však způsob a učební strategie dle individuálních možností a předpokladů pro učení každého z dětí). Identifikuje rozdílnosti ve výchově a přístupu k dítěti, které vyplývají z jedinečnosti přístupu k výchově v rodině (požadavky na výchovu ve škole a v rodině se mohou odlišovat, dítě může být např. vychovááno v rodině benevolentněji atd.). Učitel a dítě se řídí pravidly vzájemného soužití ve třídě (společně vytvořená pravidla tříd na začátku školního roku).

3.1.2. Učitel se vyjadřuje o všech dětech s úctou a respektem. Zajišťuje všem dětem možnost podílet se na společném tématu, a to prostřednictvím aktivit přiměřených jejich schopnostem a zkušenostem. Učitel slouží jako facilitátor, podporuje individuální růst každého dítěte s ohledem na jeho vývojovou úroveň. Poskytuje každému z dětí možnost mluvit o svých zážitcích, zkušenostech, vyjádřit svoji myšlenku, nápad; mluví s dětmi o zážitcích, které se týkají bezprostředně nejen jejich rodin, ale i jejich kultur a začleňuje tato témata do výuky (zvyky, tradice, způsob trávení volného času, prožívání rodinných událostí atd.). Vyhybá se stereotypům a zevšeobecnování. S dětmi různých ras, etnického původu, náboženského vyznání, rodinného zázemí, socio-ekonomické úrovně, kultur, jedná rovnoprávně a s úctou. Zasáhne, pokud děti nerespektují ostatní děti; zasahuje také v případech vzájemného osočování na základě kulturní a sociální rozdílnosti. Prezентuje rozmanitost identit dětí (plakáty, knihy, fotografie dětí s příběhem, fotografie rodin dětí atd.), hledá vzájemné shody i odlišnosti, objasňuje, čímž zabraňuje vytváření stereotypních návyků ve třídě.

3.1.3. Učitel zve do školy na besedy rodiče a příslušníky rodin z různých kulturních prostředí k tématům, která se týkají jejich kultury, historie, tradic, způsobu běžného života a dalších specifických charakteristik typických pro jejich kulturu. Uznává názor, že dítě se učí také v rodině a v rodinném prostředí, proto hledá způsoby, jak zapojit rodiče a rodiny dětí do učení a výuky (např. rodiče spolu s dítětem představí ostatním spolužákům některou z tradic své rodiny). Vyvaruje se hodnotících výroků na jednotlivé rodiny dětí.

3.1.4. Učitel organizuje takové činnosti, kde pracují chlapci a děvčata dohromady. Využívá různé způsoby a postupy (čtení, diskuze, hry), aby vybudoval uvědomění dětí, že pro žádnou z činností není jedinec předurčován (zvýhodňován) pohlavím, fyzickými schopnostmi, kulturou, ze které pochází, nebo socio – ekonomickými podmínkami. Projevuje citlivost a pochopení k rozdílnosti socio- ekonomických podmínek jednotlivých rodin.

3.1.5. Učitel uznává individuální potřeby dětí, včetně dětí s postižením a přizpůsobuje podmínky pro jejich vzdělávání. Organizuje výuku a činnosti tak, že i děti s odlišnými schopnostmi a vzdělávacími potřebami se mohou do aktivit maximálně zapojit, tzn. hledá různé způsoby a možnosti pro tyto děti - uzpůsobuje prostředí třídy, individuálně vybírá používaný studijní materiál a pomůcky; přizpůsobuje také učební strategie tak, že všechny děti získávají oporu a podporu, kdykoliv ji potřebují. V případě potřeby pružně přizpůsobuje obsah aktivit, volí činnosti aktivnější či klidnější atd. Přípravuje těmto dětem speciální úkoly podle jejich potřeb a schopností. Pro skupinovou práci organizuje heterogenní pracovní skupinky tak, že všechny děti bez rozdílu mohou pracovat společně. Pomáhá dětem rozdělit činnosti ve skupině tak, aby žádné dítě nebylo svým handicapem znevýhodněno a mohlo se zapojit do takové práce, na kterou stačí. Projevuje dětem empatii, což ovšem neznamená, že je nadbytečně „ochraňuje“ a zvýhodňuje způsobem pro ně nepřijemným.

Kritérium 3.2. Učitel vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého z dětí ve třídě; pomáhá dětem porozumět, respektovat a oceňovat odlišnost a rozmanitost.

Indikátory

3.2.1. Učitel oceňuje rozmanitost, která existuje mezi dětmi a rodinami v rámci komunity a snaží se ji do výuky začlenit.

3.2.2. Učitel vede děti prostřednictvím různých příležitostí k tomu, aby si všímaly rozmanitosti existující ve společnosti a respektovaly ji.

Rámec obsahové náplně indikátorů

3.2.1. Učitel využívá materiálů a vybavení, které odrážejí rozmanitost dětí a jejich rodin zastoupených ve třídě. Zajímá se o život rodin a hovoří s dětmi o odlišnostech typických pro jejich kulturu; do diskuze zapojuje ostatní děti. Mluví s dětmi o historii, kultuře, způsobu prožívání běžného dne, probírá s dětmi tematiku svátků, způsobu stravování (tradiční jídla), ukazuje na fyzické rozdíly mezi rasami a rozdíly ve způsobu jejich života. Uznává přínos jednotlivých etnik a podporuje jejich specifika (zejména těch etnických skupin, k nimž patří děti navštěvující danou školu). Vede rozhovory způsobem, ze kterých vyplývá, že každé dítě a jeho rodina jsou svým způsobem jedineční, ale na druhou stranu mají spoustu společného s ostatními příslušníky jiných komunit a etnik. Vede děti k úctě, toleranci a potírá rasistické a xenofobní stereotypy. Hovoří s jednotlivými dětmi o lidech, místech a věcech, které pro ně mají osobní význam a poskytuje jim příležitost ke sdílení těchto myšlenek s ostatními.

3.2.2. Učitel děti pozitivním způsobem upozorňuje na rozmanitost mezi lidmi v souvislosti s prostředím okolo nás a se situacemi ze života dětí (děti mluví o svých zkušenostech a zážitcích na tato témata). Pomáhá dětem vytvořit si vlastní názor – rozlišit skutečnost od zažitých stereotypů. Snaží se o to, aby děti nepřijímaly interpretace a negativní hodnocení od ostatních členů společnosti, podporuje kritické myšlení žáků. Poskytuje dětem různé materiály – knihy, fotografie, obrázky, umělecké předměty (např. africké umění – obrazy, sošky), které ukazují každodenní život lidí odlišných kultur a které jdou proti stereotypům chování. Tyto materiály dává do souvislosti s běžnými činnostmi, které děti znají z vlastního života, čímž dětem více přibližuje život lidí v odlišných kulturách a dává jim tak možnost nacházet také shodné prvky s jejich vlastními zkušenostmi a tím napomáhá dětem porozumět a respektovat ji. Zapojuje děti do projektů, jejichž cílem je vlastní objevování života lidí v jiných kulturách a etnikách, dále vhléd do problematiky diskriminace příslušníků jiných (minoritních) kultur.

Kritérium 3.3. Učitel vede žáky k porozumění hodnotám občanské společnosti a k dovednostem potřebným pro participaci v občanské společnosti.

Indikátory

3.3.1. Učitel u dětí rozvíjí a podporuje dovednost ocenit se navzájem, dovednost zaujmout a objasnit vlastní stanovisko, dovednost spoluprvátřet a respektovat pravidla a řád.

3.3.2. Učitel pomáhá dětem porozumět, jak předsudky a stereotypy mohou ovlivnit jejich postoje a chování

3.3.3. Učitel podporuje děti ve slušném, poctivém, ohleduplném a respektujícím chování vůči ostatním a v očekávání téhož chování od druhých.

3.3.4. Učitel vede děti k osobní zodpovědnosti za péči o životní prostředí a vytváří příležitosti, v nichž děti mohou tuto osobní zodpovědnost prožívat v praktických situacích.

3.3.5. Učitel umožňuje participovat na rozhodnutích třídy a školy s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků.

Rámec obsahové náplně indikátorů

3.3.1. Učitel rozvíjí u dítěte vhodné sociální návyky a chování: způsoby vhodné komunikace v konfliktních situacích, naslouchání názoru druhých, přístup k názoru druhých s respektem. Užívá různých strategií a metod, kdy umožňuje dětem pohled na (problémové) situace z různých hledisek a úhlů pohledu – pomáhá dítěti pochopit situaci např. parafrázováním, na modelových situacích a příkladech (názorné příběhy z knížky, z pohádky), které je dítě schopno pochopit a přijmout. Provádí rozbor situace, vyzývá děti, aby mluvily o možnostech, jak by danou situaci samy řešily. Využívá situace, kdy děti mají vzájemně odlišné názory k diskuzi ve skupinách k tomu, aby dětem vysvětlil, že rozdílnost názorů je přirozený jev při společné práci. Při diskuzi odkazuje na domluvená pravidla vedení diskuze. Podporuje děti v tom, aby se zbavily ostychu mluvit, aby rozvíjely dále svoje myšlenky, nápady, pohledy, předpovědi, kladly otázky, podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů. Při práci s texty pracuje také s předvídáním, vybízí děti ke konstrukci hypotéz a k závěrečnému zhodnocení ve smyslu obecně platných hodnot a norem (např. položí otázky, zda bylo spravedlivé, že každý dostal, co si zasloužil, jak by ses zachoval ty, atd.). Na těchto aktivitách demonstruje, že přestože lidé mohou mít odlišné názory, odlišný způsob myšlení a práce, mohou pracovat společně, naopak jejich odlišnost (rozdílnost) může být pro práci skupiny přínosná (každý přichází s něčím novým, má jiné schopnosti, je jinak užitečný).

3.3.2. Učitel iniciuje diskuzi na tato témata, pokud má pocit, že se děti v problematice neorientují, nebo když u nich zaznamenaná známky stereotypního chování (předpojatost, zaujatost vůči jiným skupinám dětí). Pomáhá dětem porozumět tomu, jak stereotypní chování (představy – předsudky o druhých, nevhodné užívání jazyka, nevhodné chování k druhým) může být pro danou skupinu dětí zraňující a může napomáhat jejich vyčleňování ze společnosti ostatních. Vysvětluje dětem původ předsudků a stereotypního chování a využívá různé způsoby, kdy dětem ukazuje, jak se předsudkům bránit (sociální hry, diskuze, besedy o různých etnikách a kulturách, setkávání s příslušníky minoritních kultur atd.).

3.3.3. Učitel si všímá, když se děti nechovají k druhým dětem s respektem, snaží se o nápravu těchto postojů (diskuze, uvádění příkladů ve vztahu k jedinci a jeho osobním pocitům, kladení otázek o tom, jak by se dítě v takové situaci cítilo, atd.). Rozvíjí empatii dětí, pomáhá jim porozumět pocitům ostatních. Organizuje učební aktivity, které pomáhají dětem rozlišit vzájemně respektující a nerespektující chování (dramatizace, čtení a diskuze nad textem nebo filmem ve smyslu správného a nesprávného chování postav, jejich pocitů, hledání způsobů řešení, odkazování na konkrétní životní situace atd.).

3.3.4. Učitel ukazuje dětem na různých příkladech (podporuje jejich osobní zkušenost), že také oni se mohou podílet na utváření prostředí kolem nás (prostředí třídy, školy, obce, města) a že i jejich názory a představy mají význam a mohou být realizovány. Ptá se dětí na jejich názory, vede diskuzi na téma co si děti myslí, o prostředí, které je obklopuje, společně hledají způsoby a možnosti, jak své okolí vylepšit. Mluví také o globálních otázkách (vysvětluje dětem dopad určitých jevů na život na naší planetě) a ekologických tématech, snaží se změnit postoje dětí a zainteresovat je v otázkách péče o životní prostředí (třídění odpadu, udržování čistoty, podpora ekologického chování ve smyslu šetrnosti k životnímu prostředí).

3.3.5. Učitel buduje v dětech vědomí, že i ony mohou ovlivňovat chod třídy, podílet se svými názory na záležitostech školy, čímž učí děti demokratickým postojům.

3. Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty

- 3.1. Učitel vytváří každému dítěti a jeho rodině rovné příležitosti ke vzdělávání bez ohledu na jeho pohlaví, věk, etnickou příslušnost, kulturu, rodný jazyk, náboženství, rodinné zázemí, ekonomický statut nebo speciální vzdělávací potřeby.**
- 3.1.1. Učitel si je vědom svých vlastních postojů, hodnot, zkušeností i předsudků a jejich vlivu na komunikaci s dětmi, rodinami dětí i celý pedagogický proces.
 - 3.1.2. Učitel přistupuje ke každému dítěti s respektem a úctou, vytváří pro každé dítě rovné příležitosti pro zapojení se do života třídy a třídní komunity.
 - 3.1.3. Učitel přistupuje ke každé rodině s respektem a úctou, vytváří příležitosti pro zapojení rodiny do vzdělávání svého dítěte
 - 3.1.4. Učitel se v komunikaci s dětmi vyvaruje generovým a jiným stereotypům.
 - 3.1.5. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy a učební aktivity tomu, aby se na většině z nich mohly podílet i děti se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 3.2. Učitel vychází vstříc individuálním potřebám a potenciálu každého z dětí ve třídě; pomáhá dětem porozumět, respektovat a oceňovat odlišnost a rozmanitost.**
- 3.2.1. Učitel oceňuje rozmanitost, která existuje mezi dětmi a rodinami v rámci komunity a snaží se ji do výuky začlenit.
 - 3.2.2. Učitel vede děti prostřednictvím různých příležitostí k tomu, aby si všímaly rozmanitosti existující ve společnosti a respektovaly ji.
- 3.3. Učitel vede žáky k porozumění hodnotám občanské společnosti a k dovednostem potřebným pro participaci v občanské společnosti.**
- 3.3.1. Učitel u dětí rozvíjí a podporuje dovednost ocenit se navzájem, dovednost zaujmout a objasnit vlastní stanovisko, dovednost spolupřetvářet a respektovat pravidla a řád.
 - 3.3.2. Učitel pomáhá dětem porozumět, jak předsudky a stereotypy mohou ovlivnit jejich postoje a chování
 - 3.3.3. Učitel podporuje děti ve slušném, poctivém, ohleduplném a respektujícím chování vůči ostatním a v očekávání téhož chování od druhých.
 - 3.3.4. Učitel vede děti k osobní zodpovědnosti za péči o životní prostředí a vytváří příležitosti, v nichž děti mohou tuto osobní zodpovědnost prožívat v praktických situacích.
 - 3.3.5. Učitel umožňuje participovat na rozhodnutích třídy a školy s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků.

4. HODNOCENÍ A PLÁNOVÁNÍ VÝUKY

Cyklus hodnocení a plánování směřuje k respektování jedinečnosti každého dítěte a zajišťuje dětem vzdělávání odpovídající jejich potřebám, schopnostem a zájmům. Na základě systematického pozorování a dalších strategií vytvářejí učitelé dlouhodobé a krátkodobé plány výchovy a vzdělávání, které zahrnují jak cíle stanovené v kurikulárních dokumentech, tak respektují individuální možnosti a potřeby dětí. Plány vychází z dosavadních znalostí, představ a zkušeností žáků a identifikují, co je potřebné pro podporu jednotlivých dětí, aby dosáhly svého osobního maxima. Plány respektují různorodost učebních stylů dětí a jejich schopností a podle potřeb se modifikují. Do cyklu hodnocení a plánování jsou zapojovány také děti, rodiče a další zainteresovaní odborníci.

Poznámky

Kritérium 4.1. Učitel systematicky sleduje, zaznamenává vývoj, proces učení dítěte a učební výsledky dítěte, přičemž se vyhýbá předpojatosti a stereotypům.

Indikátory

4.1.1. Učitel využívá záměrného pozorování a dalších vhodných technik sběru dat o pokrocích v učení dítěte. Učitel shromažďuje autentické produkty dětí a neformální informace o dítěti (např. pozorovací archy, sebehodnotící archy, ukázky prací dítěte, epizodické záznamy, záznamy rozhovorů s dítětem, zprávy od rodičů apod.) se souhlasem zákonných zástupců dítěte i oficiální zprávy od odborníků

4.1.2. Učitel průběžně vyhodnocuje míru zapojení každého dítěte do spolupráce s ostatními

4.1.3. Učitel zodpovídá za to, že sběr dat o dítěti a hodnocení dítěte bere v úvahu jeho silné stránky, individuální potřeby a zájmy.

Rámec obsahové náplně indikátorů

4.1.1. Učitel shromažďuje práce dětí, které vznikají v průběhu vyučování, ale i mimo výuku v portfoliu dítěte. Každý výtvor je označen datem. Práce mohou být zakládány do portfolia podle tematických okruhů nebo oblastí (předmětů). Součástí portfolia jsou také záznamy učitele (pozorovací archy) o práci každého dítěte. Výsledky pozorování učitel využívá ke sledování vývoje dítěte, jeho pokroků ve vztahu ke kurikulárním cílům a osobním (vlastním) cílům dítěte. Portfolio slouží dítěti i učiteli jako významný zdroj informací pro hodnocení a sebehodnocení. Informace z oficiálních zpráv z odborných pedagogických pracovišť (pedagogicko-psychologické poradny, speciální pedagogická centra atd.) zohledňuje ve své práci ve vztahu k dítěti (plánování, volba vhodných a přiměřených aktivit, metod a přístupů, hodnocení). Vysvětluje rodičům, že je v zájmu jejich dítěte, aby tyto informace pedagogům poskytli.

4.1.2. Učitel si všímá, nakolik je dítě zainteresováno v dané aktivitě (pracuje-li se zájmem, nudí se atd.), hledá způsoby, jak dítě pro práci více motivovat (např. nabízí různé činnosti, poskytuje možnost volby, přeorganizuje složení skupiny atd.). Uvědomuje si, že mezi dětmi existují rozdíly v přístupu k práci; že stupeň zapojení se a zájem dítěte v průběhu dne kolísá. Dokumentuje a zaznamenává si míru zapojení dítěte v učebních aktivitách, svá pozorování analyzuje, aby mohl lépe v následném plánování přizpůsobit aktivity potřebám dítěte. Při sestavování skupin, nebo při individuální práci zohledňuje rozdílnost v dovednostech, zájmech, zálibách a preferencích dětí.

4.1.3. Učitel poskytuje dítěti okamžitou zpětnou vazbu, přičemž se zaměřuje především na to, co se dítěti povedlo, co dítě zvládlo, v čem udělalo pokrok, v čem se zlepšilo apod. Snaží se o povzbudivý tón hodnocení a o konkrétní popsání toho, co dítě dokázalo a zvládlo. Používá popisnou formu bez subjektivních formulací jako například že dítě našlo dva různé způsoby řešení namísto trzení, že dítě je šikulka a jeho práce se učiteli líbí. Při poskytování zpětné vazby hodnotí pokrok dítěte, jeho snahu, nikoli jen výsledek. Poskytuje dítěti možnost, prostor a čas pro to, aby se mohlo stále zlepšovat (např. výběrem různých úkolů zohledňující individuální zájmy a potřeby dítěte, jeho momentální úroveň schopností apod.). V písemných záznamech hodnocení se vyvaruje „nálepkování“ a subjektivních odhadů, snaží se pouze o objektivní záznam skutečnosti. Hodnocení práce žáků mu slouží jako zpětná vazba pro zlepšování vlastní práce.

Kritérium 4.2. Učitel plánuje výuku systematicky s ohledem k cílům stanovených v kurikulárních dokumentech a vzhledem k individuálním možnostem a potřebám dětí.

Indikátory

4.2.1. Učitel plánuje aktivity, které odpovídají vývojové úrovni, dosavadním zkušenostem, představám a zájmům dětí.

4.2.2. Učitel do svého plánu začleňuje i aktivity navržené dětmi, čímž vychází vstříc potřebám, učebním stylům, schopnostem a dalším osobnostním charakteristikám dětí ve třídě.

4.2.3. Učitel plánuje učební situace vyžadující individuální práci žáků, spolupráci žáků v menších skupinách a společnou (frontální) práci celé skupiny tak, aby tyto organizační formy byly vyváženě zastoupeny.

4.2.4. Učitel plánuje dostatečně variabilní nabídku aktivit pro děti, má připravenou rozšiřující nabídku činností, které děti zaměstnají a zaujmou.

4.2.5. Učitel plánuje tak, aby jeho plány a činnosti z nich vycházející byly dostatečně flexibilní, umožňovaly přizpůsobovat se měnícím se podmínkám, potřebám a zájmům dětí.

Rámec obsahové náplně indikátorů

4.2.1. Učitel při plánování aktivit zohledňuje kurikulární požadavky a zařazuje rozličné aktivity odpovídající věku dětí. Při plánování vychází také ze svých pozorování, hodnocení a reflexí práce dětí, zohledňuje individualitu a potřeby všech dětí (včetně dětí se specifickými vzdělávacími potřebami). V případě potřeby nabízí jednotlivým dětem jako pomoc a podporu specifické aktivity, které jim pomohou pochopit a porozumět učivu (manipulační pomůcky, jiný způsob výkladu, individuální pracovní tempo, opakování, delší čas atd.) Vytváří dlouhodobé plány i plány na kratší období (týdenní, 14-ti denní plán, denní plán), kde se snaží o celostní pohled na dítě a jeho rozvoj (projekty, propojení předmětů - integrovaná tematická výuka, činnostní učení atd.) Součástí plánů je také hodnocení práce každého dítěte. Učitel vyhledává měřítko s maximální výpovědní hodnotou o dosažených kompetencích dětí.

4.2.2. Učitel poskytuje dětem možnost volby (např. volba pracovního materiálu a způsobu prac , pracovního postupu, možnost zvolit si pracovní místo apod.). Zapojuje děti do plánování, vybízí je, aby samy přicházely s nápady na činnosti, vybíraly témata, která je zajímají. Sestavuje denní, týdenní a dlouhodobé plány také na základě pozorování dětí, jejich zájmu o naplánované činnosti, využívá podnětů, které děti přinášejí, využívá zájmů dětí jako vodítko pro plánování. Pozoruje děti při práci a snaží se zachytit okamžik, kdy jsou děti připravené a motivované přirozenou cestou se naučit novou dovednost. Zapojuje děti také do hodnocení (např. pomocí otevřených otázek, kdy se děti ptá, co se jim povedlo, co by mohly příště udělat jinak a případně jak, apod.).

4.2.3. Učitel vytváří plány pro klidové činnosti i pro aktivní činnosti; pro aktivity probíhající ve třídě i mimo prostředí třídy; pro formální i neformální učení; optimálně vyvažuje činnosti určené pro individuální práci, práci v malých i velkých skupinách. Využívá záznamů pozorování dětí v průběhu aktivit, zapojení, zájmu, způsob a styl práce, který preferují atd. Činnosti plánuje s ohledem na rozmanité učební styly, schopnosti, temperamentové a osobnostní charakteristiky dětí ve třídě. Při plánování vytváří učební situace, které vyžadují spolupráci dětí, organizuje výuku v různých uskupeních: dvojice, menší či větší skupiny, podle potřeby zařazuje i samostatné učení a frontální formu výuky. Při plánování diferencuje nároky na žáky, rozsah učiva, metody a organizaci výuky, zařazuje také činnosti, které navrhly děti (výběr témat pro činnosti, výběr témat projektu, návrh zajímavé exkurze, výletu, výstavy atd.).

4.2.4. Učitel plánuje aktivity tak, aby odpovídaly úrovni schopností a dovedností většiny dětí. Učitel má navíc připravené další, rozšiřující a zajímavé alternativní úkoly a tvořivé aktivity pro ty děti, které splní daný úkol v kratším čase. Plánuje tyto náročnější činnosti tak, aby se úkoly staly pro děti určitou výzvou a umožňovaly dětem zapojit více kognitivních strategií a pracovaly s vyššími úrovněmi myšlení.

4.2.5. Učitel aktuálně přizpůsobuje plány potřebám dětí, pružně reaguje na změny podmínek (např. změny složení pracovní skupiny, pokud chybí některé z dětí, upraví plánované činnosti nebo denní režim podle neočekávaných změn prostředí či rozvrhu nebo specifických potřeb jednotlivých dětí apod. Využívá tzv. „vhodného okamžiku pro učení“, reaguje na něj a nabízí dětem takové aktivity, která budou korespondovat s aktuální situací a projeveným zájmem ze strany dítěte, čímž přirozeným způsobem podporuje růst znalostí a dovedností. Využívá vhodných učebních situací, aby děti motivoval k otevřenosti ve smyslu vyjadřování svých pocitů a myšlenek (dítě se učí mluvit o svých pocitech a myšlenkách a objasňovat je). V činnostech pružně mění dílčí aktivity, využívá svých znalostí o dětech, jejich práci, zájmech a jejich individuálních potřebách. Využívá svých záznamů – pozorovací archy, portfolia dětí atd.

Kritérium 4.3. Učitel do procesu plánování a hodnocení zapojuje děti, rodiče a zainteresované odborníky.

Indikátory

- 4.3.1. Učitel dává dětem prostor k sebehodnocení výsledků svého učení i sebehodnocení procesů a postupů, jimiž při učení prošly. K sebehodnocení dává dětem předem jasná kritéria, umožňuje dětem se na tvorbě kritérií spolupodílet.
- 4.3.2. Učitel vede děti k tomu, jak přistupovat k hodnocení práce a chování (postojů) druhých
- 4.3.3. Učitel si s rodiči vyměňuje informace o pokrocích dítěte a ve spolupráci s nimi stanovuje pro dítě krátkodobé i dlouhodobé cíle vzdělávání, které formuluje do plánů jeho rozvoje a vzdělávání (individuální vzdělávací program)
- 4.3.4. Učitel do procesu hodnocení a plánování, je-li to potřebné a v zájmu dítěte, začleňuje zainteresované odborníky.

Rámec obsahové náplně indikátorů

4.3.1. Učitel se zajímá o to, jakým způsobem budou děti při práci postupovat, vede je k tomu, aby si svoji práci dopředu naplánovaly, promyslely vhodné metody, postupy, materiály, informační zdroje apod. Učitel jasným a srozumitelným způsobem stanovuje kritéria hodnocení a cíle, kterých má být dosaženo a objasňuje smyslnost dané činnosti pro jejich učení. Seznamuje děti s kritérii hodnocení. Do vytváření a rozvíjení kritérií zapojuje také děti, zajímá se o jejich názor. Vyzývá děti, aby se podílely na rozhodování o tom, které práce vyberou do vlastního portfolia, vede je k tomu, aby dokázaly obhájit svoji volbu a uvědomily si, proč a čím byla určitá práce významná pro jejich učení. S dětmi či společně s rodiči v rámci pravidelných konzultací „dítě- rodič- učitel“ diskutuje nad portfoliem, umožňuje dětem účastnit se hodnocení/ sebehodnocení vlastní práce (např. děti provádí hodnocení určitých témat a aktivit z pohledu jejich vnímání důležitosti, zábavnosti, nových informací atd.). S tématy pracují způsobem, že mluví o tom, co již o tématu v danou chvíli ví, co by se chtěly dozvědět (před vlastní činností) a co se dozvěděly (po skončení činnosti).

4.3.2. Učitel se ptá dětí na jejich názor a vybízí je k hodnocení: výsledků práce druhých, zvolených postupů, práce, na které spolupracovaly (výtvarné dílo, hudební skladba, psaní příběhu, vymyšlení hry atd.), míry a způsobu zapojení dětí do práce v rámci skupiny. Učí děti, jakým způsobem nabízet zpětnou vazbu, když hodnotí práci druhých, tzn. postavit ji spíše na silných stránkách a v hodnocení být konkrétní. Poskytuje možnost vyjadřovat se k práci druhých, pracují-li děti ve dvojici nebo v malých skupinách, a to vždy způsobem respektujícím a přátelským. Povzbuzuje děti, aby naslouchaly názorům druhých, učí je, že chyba není negativum, ale přirozený jev při učení.

4.3.3. Učitel poskytuje rodičům informace týkající se školní práce, výkonů, pokroku dětí a zajímá se o zpětnou vazbu ze strany rodičů. Např. v rámci pravidelných konzultací dítě- rodič –učitel, či písemného kontaktu a zpráv, informuje rodiče o pokrocích dítěte; společně diskutují o pracích uložených v portfoliu, které dokumentují vývoj a učení dítěte v různých oblastech. Společně s rodiči se domlouvají na stanovení individuálních cílů učení, mluví o efektivních strategiích, které by vedly k dosažení těchto cílů. Učitel společně s rodiči a dítětem následně vyhodnocuje naplnění těchto cílů. Zjišťuje očekávání rodičů ze strany školní úspěšnosti, způsobu výuky, podmínek ve škole atd. Zajímá se o to, jak probíhá domácí příprava, jakým způsobem rodiče dítěti pomáhají a tyto informace zohledňuje při plánování vlastní práce s dítětem. Nabízí rodičům metodickou pomoc (radu, konzultace, doporučuje odbornou literaturu atd.).

4.3.4. Při vytváření plánů spolupracuje v případě potřeby (u dětí potřebujících zvláštní podporu a péči) se specialisty. Využívá informací od ostatních kolegů, kteří pracují s dítětem (vychovatelé ve školní družině, vedoucí kroužků, sportovních oddílů atd.). Umožní, aby specialisté (psycholog, logoped) mohli pozorovat dítě a jeho chování při práci ve třídě, přizpůsobí se jejich požadavkům k realizaci pozorování (uspořádání třídy, organizace práce ve skupinách).

4. Hodnocení a plánování výuky

4.1. Učitel systematicky sleduje, zaznamenává vývoj, proces učení dítěte a učební výsledky dítěte, přičemž se vyhýbá předpojatosti a stereotypům.

- 4.1.1. Učitel využívá záměrného pozorování a dalších vhodných technik sběru dat o pokrocích v učení dítěte. Učitel shromažďuje autentické produkty dětí a neformální informace o dítěti (např. pozorovací archy, sebehodnotící archy, ukázky prací dítěte, epizodické záznamy, záznamy rozhovorů s dítětem, zprávy od rodičů apod.) se souhlasem zákonných zástupců dítěte i oficiální zprávy od odborníků
- 4.1.2. Učitel průběžně vyhodnocuje míru zapojení každého dítěte do spolupráce s ostatními
- 4.1.3. Učitel zodpovídá za to, že sběr dat o dítěti a hodnocení dítěte bere v úvahu jeho silné stránky, individuální potřeby a zájmy.

4.2. Učitel plánuje výuku systematicky s ohledem k cílům stanovených v kurikulárních dokumentech a vzhledem k individuálním možnostem a potřebám dětí.

- 4.2.1. Učitel plánuje aktivity, které odpovídají vývojové úrovni, dosavadním zkušenostem, představám a zájmům dětí.
- 4.2.2. Učitel do svého plánu začleňuje i aktivity navržené dětmi, čímž vychází vstříc potřebám, učebním stylům, schopnostem a dalším osobnostním charakteristikám dětí ve třídě.
- 4.2.3. Učitel plánuje učební situace vyžadující individuální práci žáků, spolupráci žáků v menších skupinách a společnou (frontální) práci celé skupiny tak, aby tyto organizační formy byly vyváženě zastoupeny.
- 4.2.4. Učitel plánuje dostatečně variabilní nabídku aktivit pro děti, má připravenou rozšiřující nabídku činností, které děti zaměstnají a zaujmou.
- 4.2.5. Učitel plánuje tak, aby jeho plány a činnosti z nich vycházející byly dostatečně flexibilní, umožňovaly přizpůsobovat se měnícím se podmínkám, potřebám a zájmům dětí.

4.3. Učitel do procesu plánování a hodnocení zapojuje děti, rodiče a zainteresované odborníky.

- 4.3.1. Učitel dává dětem prostor k sebehodnocení výsledků svého učení i sebehodnocení procesů a postupů, jimiž při učení prošly. K sebehodnocení dává dětem předem jasná kritéria, umožňuje dětem se na tvorbě kritérií spolu podílet.
- 4.3.2. Učitel vede děti k tomu, jak přistupovat k hodnocení práce a chování (postojů) druhých
- 4.3.3. Učitel si s rodiči vyměňuje informace o pokrocích dítěte a ve spolupráci s nimi stanovuje pro dítě krátkodobé i dlouhodobé cíle vzdělávání, které formuluje do plánů jeho rozvoje a vzdělávání (individuální vzdělávací program)
- 4.3.4. Učitel do procesu hodnocení a plánování, je-li to potřebné a v zájmu dítěte, začleňuje zainteresované odborníky.

5. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

K podpoře smysluplného a aktivního učení učitel užívá rozmanitých výchovně-vzdělávacích strategií, které představují promyšleně volené a řazené postupy, kterými učitel cíleně směřuje k utváření klíčových kompetencí dětí. Tyto postupy jsou přiměřené vývojové úrovni dětí a podněcují jejich individuální rozvoj i vzájemnou spolupráci. Když učitel upravuje výukové materiály pro další využití a vybízí děti k vlastní volbě učebního přístupu ve třídě, vychází vstříc potřebám, zájmům a odlišnostem každého dítěte. Učitel navíc využívá nejrůznějších vývojově přiměřených aktivit, zážitků a materiálů, které umožňují dětem konstruovat si vlastní poznání a chápání okolního světa.

Poznámky

Kritérium 5.1. Učitel užívá spektrum výchovně vzdělávacích strategií rozvíjejících vědomosti, dovednosti a postoje dětí s ohledem ke vzdělávacím cílům definovaných v kurikulárních dokumentech a potřebám dětí.

Indikátory

5.1.1. Učitel užívá širokou škálu metod aktivního učení cílené na všechny rozvíjené oblasti v celostním principu.

5.1.2. Učitel nabízí dětem aktivity podporující objevování, experimentování, kladení otázek a tvořivost

5.1.3. Učitel užívá vzdělávací metody podněcující u dětí myšlení vyššího řádu a problémové učení.

5.1.4. Učitel rozpoznává a vytváří příležitosti k učení i mimo čas přímého vyučování.

5.1.5. Učitel seznamuje děti se vzdělávacími cíli a vede je k jejich dosahování a reflexi jejich výsledků učení.

5.1.6. Učitel dává dětem možnost využívat při učení informační technologie, které by podpořily jejich učení, rozvíjely dovednosti a umožnily jim lépe se orientovat ve společnosti a uplatnit se v informační společnosti.

Rámec obsahové náplně indikátorů

5.1.1. Učitel používá spíše metod aktivního učení, kterými vyvažuje tradiční způsob výuky, kde děti jsou více v pasivní roli (naslouchají, následně vypracovávají úkoly bez možnosti diskuze, interakce a kooperace). Nabízí dětem takové činnosti, které vzájemně podporují vyvážený rozvoj v různých oblastech jejich schopností a dovedností (podporují rozvoj komunikace, kreativity, manuální zručnost a obratnost atd.). Nabízí takové činnosti, kde děti využívají a vzájemně propojují také dovednosti získané v dalších předmětech - dovednosti tak jdou napříč obsahu různých vyučovacích předmětů. Užívá také kooperativní hry, tvořivou dramaturgii atd., kde děti uplatní širokou škálu svých znalostí a schopností a propojují tak oblast jazykovou, poznávací, sociální a emotivní. Vytváří situace, v nichž se děti učí vzájemnému respektu, naslouchání, umění „čekat až na ně přijde řada“, dělit se o materiály a pomůcky. Vytváří situace, v nichž děti nesou zodpovědnost za vyřešení společného úkolu ve skupině, dosažení společného cíle. Organizuje činnosti, při nichž mají děti příležitost pracovat v různých seskupeních (ve dvojicích, malých i větších skupinách), čímž dětem umožňuje dívat se na problém z různých úhlů pohledů, sdílet myšlenky, nápady a názory.

5.1.2. Učitel podporuje přirozenou kreativitu a zvědavost dětí tím, že jim dává prostor pro činnosti, kde mohou samostatně zkoumat, experimentovat, zkoušet různé možnosti a způsoby řešení. Jedná se např. o úlohy s otevřeným koncem, které dětem umožňují hledat různé způsoby a varianty řešení, dále úlohy, které zahrnují pozorování, třídění, hledání vhodného materiálu, výběr textu, vytváření vlastních závěrů a sdílení myšlenek. Poskytuje příležitosti, aby děti mohly získávat informace různými způsoby a z různých neformálních informačních zdrojů (od rodičů, od lidí z okolí místa bydliště, kteří jsou odborníky na danou tematiku). Rozvíjí vnitřní motivaci žáků k učení výběrem netradičních úloh, které vzbuzují zvědavost, zájem o učení a poznávání nových věcí. Dává dětem různé podněty a typy na zajímavá témata, pracuje se zájmy a koníčky dětí. Při kladení otázek pracuje s Bloomovou taxonomií kognitivních cílů.

5.1.3. Učitel povzbuzuje děti k tomu, aby analyzovaly, porovnávaly, vyhodnocovaly, dávaly do vzájemných souvislostí, propojovaly (hledaly styčné body), řadily, třídily, dělaly odhady (předvíдалy), posuzovaly, tvořily představy, rozvíjely vlastní kreativitu. Průběžně se ptá dětí na jejich názory, učí je tvořit hypotézy a předpovědi a své myšlenky také zdůvodnit. Nabízí dětem vhodné úkoly (problémové úlohy, úlohy s otevřeným koncem, výroba dárku, hračky, pomůcky bez závazného pracovního postupu atd.) a poskytuje na výběr také dostatek materiálu, který mohou použít.

5.1.4. Učitel docení, že vytváří ve třídě příležitosti pro neformální učení během přestávek i po skončení výuky. Této době využívá také k dalšímu přirozenému rozvíjení osobnosti dítěte v oblasti emocionální, sociální, fyzické a kognitivní a k motivaci a zapojení dětí do objevování a zkoumání rozličných činností, které nejsou přímou náplní vyučování. Do mimoškolních aktivit se snaží zapojit také rodiče a ostatní členy rodiny, má přehled o tom, kteří rodiče by mohli být v určitých činnostech také nápomocní (s organizací, jako lektoři atd.). Komunikuje s rodiči o možnosti propojit nové a zajímavé zkušenosti, které dítě získává v prostředí domova nebo komunity s tím, co se aktuálně učí ve škole (výrobek, referát – co mě zajímá, moje hobby, co čtu, zajímavý výlet, námět k besedě – tradice, zvyky, atd.).

5.1.5. Učitel na začátku vyučování informuje děti, co bude náplní jejich dne; před každou konkrétní aktivitou jasně stanoví cíle, kterých děti budou dosahovat. Po skončení vyučování (nebo určité aktivity) se ptá dětí, co se naučily (snaží se získat od každého z dětí krátkou reflexi vlastní práce). Ptá se dětí, jak problém řešily, jak se jim podařilo naplnit dané cíle. Vede děti k tomu, aby si samy stanovily také svoje osobní cíle, pomáhá dětem s hodnocením a sebereflexí (ptá se dětí, co se jim podařilo, co mohou ještě zlepšit). Učí děti metakognitivním dovednostem, tzn. přemýšlet o způsobu vlastního myšlení uvědomit si, proč použily takový postup) a objasnit druhým, proč se tak rozhodly.

5.1.6. Učitel záměrně začíná práci s PC do výuky a vybírá vhodné úkoly korespondující s jejím obsahem, přičemž zohledňuje kontext reálných životních situací. Ukazuje dětem, jak efektivně s počítačem pracovat, jak získávat a dále využívat např. informace z internetu atd. Vede děti ke kritickému a hodnotícímu pohledu na užívání různých technologií ve smyslu pozitiv, ale také negativ. Učí děti ověřovat informace z různých zdrojů. Upozorňuje děti na možnost zneužití IT (např. kyberšikana, důvěryhodnost internetových informací, sdílení osobních dat prostřednictvím sociálních sítí, apod.), závislost na PC, ztráta soukromí (Facebook, mobilní telefony), vliv na životní styl (vliv počítače na osobní život člověka) atd. a vede diskuzi na tato témata. Pokud mají děti k dispozici počítač ve třídě, zajistí, aby tyto počítače obsahovaly software s vhodnými aktivitami pro danou věkovou skupinu dětí tj. aktivity rozvíjející objevování, kreativitu, úlohy s otevřeným koncem, problémové úlohy, úlohy podporující kooperaci atd. Použitím počítačů v učebním procesu a propojením této dovednosti s reálným životem (projekty, práce s informacemi a jejich využití v praxi – jízdničky, otevírací doba) formuje pohled dětí na úlohu počítačů v životě člověka tzn. nejsou pouze „strojem“ na počítačové hry. Povzbuzuje děti k užívání informačních technologií také v domácím prostředí (pokud je to možné) a aby seznamovaly ostatní děti s tím, co se doma naučily nebo vytvořily.

Kritérium **5.2. Učitel užívá širokou škálu výchovně vzdělávacích strategií zaměřených na sociální a emocionální rozvoj dětí.**

Indikátory

5.2.1. Učitel nabízí dětem aktivity, které posilují jejich pozitivní sebepojetí a sebevědomí.

5.2.2. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií, které podporují, budují a vytvářejí autonomii a iniciativu každého z dětí.

5.2.3. Učitel využívá výchovně vzdělávacích strategií, které podporují seberegulaci každého z dětí.

5.2.4. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií, které pomáhají dětem vytvářet pozitivní vztahy a vzájemně spolupracovat.

5.2.5. Učitel podporuje rozvoj schopností dětí řešit samostatně konflikty.

Rámec obsahové náplně indikátorů

5.2.1. Učitel využívá různých příležitostí, aby poskytl dětem prostor projeviti vlastní individualitu, např. při výběru použitého materiálu, se kterým budou pracovat, volbě způsobu, jak budou pracovat atd. Mluví s dětmi o tom, že každá lidská bytost je svým způsobem jedinečná, ale že jsou i oblasti, ve kterých jsme vzájemně identičtí (vysvětluje význam slov „individualita a identita“); ve vztahu k chování a jednání hovoří o různých rolích, do kterých se dostáváme v různých prostředích (doma, sportovní tým, škola). Na základě diskuzí na téma „rodina a komunita“ ukazuje odlišnosti (chování, zvyky, tradice, rozdělení rolí), tak že do výuky začleňuje aktivity, které korespondují s kulturním prostředím dětí.

5.2.2. Učitel organizuje takové aktivity (diskuze, hry), kde mají děti prostor k vyjádření a uplatnění vlastní myšlenky, názoru, volbě vlastního způsobu řešení. K nápadům a myšlenkám dětí přistupuje s respektem, dává najevo jejich váhu a důležitost. Zahnuje děti do plánování aktivit a projektů (vychází z nápadů a iniciativy dětí). Podporuje děti v myšlení, argumentování, kladení otázek, experimentování. Učí děti efektivním strategiím vlastního učení. Zapouje děti do vytváření pravidel pro skupinu, čímž podporuje jejich zodpovědnost. Děti se k pravidlům vyjadřují, v případě potřeby nebo nefunkčnosti navrhuji změnu pravidel. Organizuje takové činnosti, kde se děti mohou vzájemně učit a podporovat (např. metoda skládankového učení, projekty). Dává dětem prostor, aby přicházely s vlastním řešením problému, je v roli spíše pomocníka při hledání řešení, než aby poskytl okamžitou radu či řešení.

5.2.3. Učitel klade přiměřené požadavky. Zohledňuje pocity dětí, pomáhá a učí je tyto pocity vhodným způsobem vyjadřovat. Posiluje pozitivní chování; podporuje děti v seberefexi jejich chování, úměrnosti jejich požadavků, dává dětem zpětnou vazbu k jejich chování a vyjadřování se, ukazuje možné alternativy přijatelného způsobu chování, hledá cesty, jak dítěti pomoci zvládat emočně obtížné situace (diskuze, dramatizace – přehrávání různých reálných situací, ranní kruh, využívání příběhů a pohádek k demonstraci „dobra a zla“). Vede děti k zodpovědnosti za své jednání.

5.2.4. Učitel vytváří úkoly a projekty, které vyžadují společnou práci dětí. Poskytuje takové činnosti, kdy děti mohou plánovat, zpětně se vyjadřovat a zároveň hodnotit práci, vzájemně si pomáhat. Učí děti způsoby, jak si získat a budovat důvěru spolužáků, jak ocenit druhého, jak se chovat v roli vedoucího skupiny, jak vzájemně komunikovat s ostatními při rozhodování. Povzbuzuje děti ke vzájemné interakci v rámci diskuzí nebo aktivit ve skupině. Posiluje v dětech pocit sounáležitosti, že jsou součástí jedné třídy a měli by se vzájemně respektovat (společné třídní rituály: ranní pozdrav, oslavy narozenin, svátků atd.; fotografie ze společných akcí na viditelném místě.

5.2.5. Učitel řeší konflikty prostřednictvím diskuze, do které zapouje také ostatní děti, kterých se problém bezprostředně netýká, aby vyjádřily svoje názory, pocity, stanoviska a aby navrhly případná řešení. Využívá různé způsoby, jak učit děti řešit problémy bez vyhrocení situace: např. dramatizací - opětovné přehrávání situace a modelování (hledání) možností vhodných způsobů řešení; demonstrace na různých příbězích ze života. Vysvětluje dětem, že společná práce na tématu přináší určité typy konfliktů (ve smyslu rozdílnosti názorů, návrhů řešení atd.), které mohou mít ale pro učení pozitivní význam a posun.

Kritérium 5.3. Učitel nabízí dětem aktivity, které vycházejí z jejich předchozích zkušeností a dovedností a využívá metod kooperativního učení dětí k dosažení vyššího stupně porozumění a k podpoře rozvoje jejich sociálních dovedností.

Indikátory 5.3.1. Učitel propojuje nová témata a dovednosti s předchozími dovednostmi a vědomostmi dětí.

5.3.2. Učitel vychází z předchozích zkušeností dětí a k jejich dalšímu pokroku v učení jim nabízí aktivity, které jsou v jejich zóně nejbližšího možného rozvoje.

5.3.3. Učitel vede děti k tomu, aby si stanovovaly vzdělávací cíle, formulovaly očekávání od své vlastní práce a ve vazbě na tyto stanovené cíle a očekávání prováděly sebehodnocení.

5.3.4. Učitel vytváří situace, v nichž děti aplikují to, co se samy naučily ve škole, v každodenním životě a reálných situacích.

Rámec obsahové náplně indikátorů

5.3.1. Učitel v souladu s principy integrované tematické výuky zařazuje v průběhu celého roku jak témata, která vybral sám, tak témata, která si zvolily děti. Vede děti k uvědomění si souvislostí mezi obsahy školního vzdělávání (tedy tím, co se děti učí ve škole) a každodenním životem. Zařazuje-li nové téma, ptá se dětí, co o tématu vědí, povzbuzuje je, aby si vzpomněly, co např. v nedávné době o tématu slyšely (aplikuje třífázový model učení). Využívá předchozích znalostí dětí k plánování témat a výuky. Vybízí děti, aby svých předchozích znalostí využily při řešení nových problémů. Využívá metod aktivního učení.

5.3.2. Učitel předkládá dětem aktivity, které vycházejí z jejich předchozích zkušeností, vědomostí a dovedností. Předkládá činnosti a úkoly po malých částech, aby děti byly schopné porozumět a s úkolem se ztotožnit. Klade otevřené otázky jako například jaké barvy mohou mít jablka spíše než uzavřené otázky typu je jablko červené. Povzbuzuje děti, aby tvořily návrhy, objasňovaly myšlenky, nabízely alternativy, předpovědi, aplikovaly rozličné myšlenkové strategie. Povzbuzuje děti k vyjádření myšlenek různými způsoby: diagramy, psaní příběhů, tvoření komiksů, kreslení, dramatizace. Povzbuzuje děti, aby se nebály říci si o pomoc, pokud nerozumí učivu, zadání úkolu nebo nejsou schopny úkol splnit. Vybízí je, aby si v případě potřeby zvolily jiný úkol - úkol, který zvládnou, a je připraven takový úkol dětem nabídnout. Uvědomuje si, že se děti s pomocí a oporou dospělého učí různým dovednostem, které by samy ještě nezvládly a učení se tak stává efektivnější (využívání zóny nejbližšího vývoje v učení). Je si vědom, že některé děti potřebují pomoc a radu: nabídka vhodné pomůcky, nabídka jiného postupu, názorná demonstrace.

5.3.3. Učitel vypracuje program (na den, týden, měsíc, rok), kde jsou zaznamenány cíle a také způsob reflexe výsledků učení. Pracuje s cíli v každé aktivitě, na konci vyučování mluví s dětmi a ptá se, co se naučily a jakým způsobem. Zapojuje děti do plánování a zpětného hodnocení práce. Předkládá dětem písemné archy, kde si děti zaznamenávají sebehodnocení. Umožní dětem, aby si mohly vybírat z několika alternativ práce, čímž navazuje na jejich rozdílné zájmy, znalosti a dovednosti a podporuje jejich participaci na vlastním učebním procesu.

5.3.4. Učitel zařazuje různé obsahy a tematické okruhy tak, že děti mohou zkušenosti z jedné vzdělávací oblasti využít v další oblasti (integrovaná tematická výuka). Poskytuje dětem možnost využít znalosti z dalších vyučovacích předmětů a vzájemně je propojit. V reálném prostředí (nebo na skutečných příkladech) jim ukazuje, jak nové znalosti uplatnit v praxi; snaží se vždy učivo vztahovat ke konkrétním životním situacím. Začleňuje také delší tematické celky, které mají přímou souvislost s běžnými denními situacemi a zkušenostmi dětí. Organizuje aktivity, do kterých se zapojují rodiny dětí (školní projekty). Zařazuje další témata a tematické celky mimo oficiální kurikulum nebo obsahy učebnic, aby lépe navázal a podpořil na zájmy dětí a jejich zkušenosti.

Kritérium 5.4. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií založených na demokratických principech.

Indikátory 5.4.1. Učitel zařazuje procesy a postupy, které podporují smysluplné, kooperativní učení a vzájemnou podporu mezi dětmi.

5.4.2. Učitel užívá strategií, které umožňují dětem spolupodílet se na rozhodování, porozumět odpovědnosti a jejím následkům.

5.4.3. Učitel užívá strategie, které pomáhají dětem porozumět hranicím a pravidlům, učí děti respektovat práva ostatních v demokratické společnosti.

5.4.4. Učitel dává dětem v průběhu vyučování i mimo něj možnost volby a vede je k porozumění, že každá volba má své důsledky.

Rámec obsahové náplně indikátorů

5.4.1. Učitel umožní dětem komunikovat mezi sebou v rámci společné práce na daném úkolu, vede děti ke vzájemné pomoci a ohleduplnosti k ostatním ve třídě. Organizuje práci v malých skupinách: začleňuje takové aktivity, kde děti mohou pracovat společně a naplňovat dané cíle. Pomáhá rozdělit práci a role v rámci projektu; stanoví kritéria pro vzájemnou spolupráci a pro rozdělování jednotlivých rolí a úkolů. Ptá se dětí ve skupině, jak plánují práci na úkolu; vybízí děti, aby se vyjadřovaly k úrovni vzájemné spolupráce; ukazuje dětem nutnost smysluplné spolupráce mezi lidmi ve společnosti při dosahování společných cílů.

5.4.2. Učitel zapojuje děti do různých aktivit, které se týkají práce ve třídě a napomáhá rozvíjet jejich zodpovědnost. Učí je různým dovednostem (zalévání květin, úklid, mazání tabule, péče o akvária a terária atd.). Vybízí děti, aby si zvolily činnosti, které budou ve třídě dělat a převzaly za ně zodpovědnost. Zdůrazňuje potřebu vzájemné úcty a respektu k ostatním dětem, k prostředí třídy, k okolí školy, obce, atd. Mluví s dětmi na téma vzájemná zodpovědnost a úcta k ostatním spolužákům, k životnímu prostředí třídy, obce, okolí školy atd. Hovoří o důsledcích nezodpovědného chování.

5.4.3. Učitel mluví s dětmi o pravidlech třídy a objasňuje jim smysl pravidel (pravidla nejsou proto, aby nás ovládala a omezovala, ale napomáhají vytvářet zdravé a bezpečné prostředí, kde se mohou učit a cítit dobře všechny děti bez rozdílu). Využije každé v hodné příležitosti k zapojení dětí do vytváření pravidel. Při tvoření pravidel používá pozitivně laděné výroky, namísto vět, které vyznívají záporně (např. místo formulace: „Neběháme po třídě“ použije větu: „Po třídě se pohybujeme pomalu.“). Pomáhá (např. mladším dětem) porozumět pravidlům tak, že ke každému připojí názorný obrázek. Pro děti s problémovým chováním (ADHD syndrom, LMD) vytvoří k vybraným pravidlům takové alternativy, které jsou tyto děti schopné akceptovat a naplňovat. Důvod úprav pravidel vysvětlí vhodným a citlivým způsobem ostatním dětem.

5.4.4. Učitel ve vhodných situacích a aktivitách nabízí dětem výběr z více aktivit, umožní jim výběr materiálu atd. Podporuje děti, aby mluvily o své volbě (o důvodech a pohnutkách) a uvědomovaly si také důsledky své volby. Pokud je jedním z cílů dané aktivity dát dítěti prostor k výběru, pak respektuje jeho volbu, a to i v případě, kdy povede např. k chybnému řešení.

5. Výchovné a vzdělávací strategie

5.1. Učitel užívá spektrum výchovně vzdělávacích strategií rozvíjejících vědomosti, dovednosti a postoje dětí s ohledem ke vzdělávacím cílům definovaným v kurikulárních dokumentech a potřebám dětí.

- 5.1.1. Učitel užívá širokou škálu metod aktivního učení cílené na všechny rozvíjené oblasti v celostním principu.
- 5.1.2. Učitel nabízí dětem aktivity podporující objevování, experimentování, kladení otázek a tvořivost
- 5.1.3. Učitel užívá vzdělávací metody podněcující u dětí myšlení vyššího řádu a problémové učení.
- 5.1.4. Učitel rozpoznává a vytváří příležitosti k učení i mimo čas přímého vyučování.
- 5.1.5. Učitel seznamuje děti se vzdělávacími cíli a vede je k jejich dosahování a reflexi jejich výsledků učení.
- 5.1.6. Učitel dává dětem možnost využívat při učení informační technologie, které by podpořily jejich učení, rozvíjely dovednosti a umožnily jim lépe se orientovat ve společnosti a uplatnit se v informační společnosti.

5.2. Učitel užívá širokou škálu výchovně vzdělávacích strategií zaměřených na sociální a emocionální rozvoj dětí.

- 5.2.1. Učitel nabízí dětem aktivity, které posilují jejich pozitivní sebepojetí a sebevědomí.
- 5.2.2. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií, které podporují, budují a vytvářejí autonomii a iniciativu každého z dětí.
- 5.2.3. Učitel využívá výchovně vzdělávacích strategií, které podporují seberegulaci každého z dětí.
- 5.2.4. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií, které pomáhají dětem vytvářet pozitivní vztahy a vzájemně spolupracovat.
- 5.2.5. Učitel podporuje rozvoj schopností dětí řešit samostatně konflikty

5.3. Učitel nabízí dětem aktivity, které vycházejí z jejich předchozích zkušeností a dovedností a využívá metod kooperativního učení dětí k dosažení vyššího stupně porozumění a k podpoře rozvoje jejich sociálních dovedností.

- 5.3.1. Učitel propojuje nová témata a dovednosti s předchozími dovednostmi a vědomostmi dětí.
- 5.3.2. Učitel vychází z předchozích zkušeností dětí a k jejich dalšímu pokroku v učení jim nabízí aktivity, které jsou v jejich zóně nejbližšího možného rozvoje.
- 5.3.3. Učitel vede děti k tomu, aby si stanovovaly vzdělávací cíle, formulovaly očekávání od své vlastní práce a ve vazbě na tyto stanovené cíle a očekávání prováděly sebehodnocení.
- 5.3.4. Učitel vytváří situace, v nichž děti aplikují to, co se samy naučily ve škole, v každodenním životě a reálných situacích.

5.4. Učitel užívá výchovně vzdělávacích strategií založených na demokratických principech.

- 5.4.1. Učitel zařazuje procesy a postupy, které podporují smysluplné, kooperativní učení a vzájemnou podporu mezi dětmi.
- 5.4.2. Učitel užívá strategií, které umožňují dětem spolupodílet se na rozhodování, porozumět odpovědnosti a jejím následkům.
- 5.4.3. Učitel užívá strategie, které pomáhají dětem porozumět hranicím a pravidlům, učí děti respektovat práva ostatních v demokratické společnosti.
- 5.4.4. Učitel dává dětem v průběhu vyučování i mimo něj možnost volby a vede je k porozumění, že každá volba má své důsledky.

6. UČEBNÍ PROSTŘEDÍ

Učební prostředí významně ovlivňuje kognitivní, sociální a emocionální rozvoj každého dítěte. Učitel pečlivě zvažuje, jak navrhnout a uzpůsobit prostor, který by dětem zaručil možnost bezpečného pohybu během skupinových i samostatných aktivit. V případě potřeby se prostor a učební materiály přizpůsobují potřebám různých věkových skupin nebo jednotlivých dětí. Sociální a emoční klima učebního prostředí se zakládá na podpoře demokratických hodnot – prostřednictvím přijetí dětí coby aktivních účastníků při stanovení jasných očekávání, vytváření pravidel a vyvozování důsledků. Učitel navíc v dětech posiluje schopnost samostatné volby a nezávislého fungování v rámci učebního procesu a vytváří situace, kdy žáci mohou pracovat společně, střídat se a navzájem si pomáhat, aby dosáhly pozitivního výsledku.

Poznámky

Kritérium **6.1. Učitel rozvíjí pozitivní sociální klima třídy, ve kterém se každé dítě cítí být přijímáno.**

Indikátory

- 6.1.1.** Učitel vytváří prostředí, ve kterém se každé dítě cítí být součástí třídního/školního společenství.
- 6.1.2.** Učitel vyjadřuje dětem respekt, zajímá se o jejich pocity, myšlenky a zkušenosti.
- 6.1.3.** Učitel vytváří učební prostředí, ve kterém se může každé dítě zapojit a svobodně vyjádřit samo sebe.
- 6.1.4.** Učitel vytváří učební prostředí a situace, v nichž se děti nebojí riskovat a dělat chyby.
- 6.1.5.** Učitel rozvíjí vzájemnou náklonnost a buduje osobní vztah s každým dítětem.

Rámec obsahové náplně indikátorů

6.1.1. Učitel se ráno s dětmi přivítá ve třídě (prohodí s nimi několik slov, projeví jim svůj zájem) a pomůže jim začlenit se do kolektivu ostatních dětí. K výzdobě prostředí třídy použije také prvky, které dítě zná z domácího prostředí (obrázky, fotografie, předměty z výletů, knihy); tyto předměty přirozeným způsobem začleňuje při různých aktivitách do výuky (vyprávění příběhu, rozvíjení slovní zásoby, písničky atd.). Učitel svěřuje dětem část rozhodování o uspořádání třídy a o jejím vybavení. Vystavuje jak dokončené práce dětí, tak průběžné výstupy z aktuálních projektů. Prostor třídy uspořádává tak, aby děti mohly sledovat způsob a kvalitu práce dětí. Přizpůsobuje prostředí třídy také individuálním potřebám dětí (zohledňuje děti jakýmkoliv způsobem handicapované – horší zrak, sluch, pohybové problémy atd.). Uspořádá prostředí třídy tak, aby vytvářelo pocit pospolitosti a společenství dětí založené na vzájemném přátelství (fotografie se společnými zážitky mimo prostředí třídy, třídní maskot, kronika třídy atd.). Pomáhá dítěti navázat citové vazby s ostatními spolužáky, snaží se, aby se dítě cítilo součástí kolektivu. Vytváří společně s dětmi třídní pravidla a pracuje s nimi při řešení denních situací ve třídě (pravidla visí na viditelném místě ve třídě). Zvládá kázeň ve třídě, která je chápána jako dodržování dohodnutých pravidel soužití a chování ve třídě. Adekvátně reaguje na projevy rušivého chování a zajišťuje jejich minimální výskyt. Má možnost okamžitě zasáhnout v případě, kdy je dítěti ze strany spolužáka psychicky či fyzicky ublíženo.

6.1.2. Učitel projevuje dětem vřelost a zájem, navozuje pocit vzájemného partnerství (učitel – dítě). Povzbuzuje děti, aby mluvily o svých pocitech (pozitivních i negativních), o tom, co je zajímá, aby vyjadřovaly své názory, myšlenky, chovaly se bezprostředně. Ubezpečuje děti v tom, že není ostuda mluvit o svých pocitech a pomáhá jim najít vhodný způsob sdílení svých pocitů s ostatními. Stará se o fyzické a psychické potřeby dětí, se zájmem je vyslechne, pomáhá jim rozvíjet jejich nápady a snaží se navozovat takové učební situace, kde by bylo možné využít nápady a myšlenky dětí. Při řešení nekázně jedná s žáky s respektem a s úctou.

6.1.3. Učitel poskytuje příležitosti, aby dítě mohlo projevit vlastní volbu (při vybraných aktivitách volí např. barevný fix místo pera, volí si barevné čtvrtky pro plakát, nakreslí dům „po svém“ - bez svazujících zásahů učitele). Povzbuzuje kreativitu možností volby a eliminací vnějších zásahů, spontaneitu a schopnost sebevyjádření. Povzbuzuje děti, aby popisovaly svoje nápady. Poskytuje dětem prostor a čas, aby mohly zpětně mluvit o svých kresbách a dalších svých uměleckých výtvorech také ve smyslu vyjádření pocitů (proč volily toto téma, proč volily tento způsob zpracování, jak se jim podařilo zachytit atmosféru, náladu; co všechno obrázek vyjadřuje atd.) a vlastních preferencí (co mě zajímá, co je pro mě důležité, jakým způsobem rád/a pracuji). Představuje dětem různé způsoby a formy, jak se umělecky vyjádřit a povzbuzuje je k výběru a vyzkoušení. Při rozhovoru nad pracemi, kde děti měly uplatnit vlastní kreativitu a invenci (kresba, plastika, koláž, vymyšlení příběhů, dramatizace atd.), se vyhýbá kritickým a zesměšňujícím hodnocením. Povzbuzuje děti v jejich osobitém projevu (práce odráží individualitu a jedinečnost každého z dětí, omezit napodobování jiných prací). Rozvíjí u dítěte celou škálu inteligencí a učebních stylů.

6.1.4. Učitel poskytuje dětem příležitost opravit chyby a stále vylepšovat svoji práci. Vybízí děti, aby zkoumaly a objevovaly (poskytne dostatek vhodného materiálu), uspořádá prostředí třídy tak, aby děti mohly tvořit, experimentovat, měly možnost ověřovat svoje hypotézy (v dosahu potřebné materiály – manipulační pomůcky např. počítadlo, fazolky, víčka, kartičky s čísly, kartičky se slovy, knížky, časopisy, počítač s internetem atd.). Vytváří pro děti spíše otevřené úlohy (kde děti mohou přicházet s více možnostmi řešení), pomáhá dětem s reflexí jejich práce, pokud chybně řešily problém, nebo se dostaly do „slepé uličky“. Nenabízí dětem okamžité správné řešení, ale snaží se být spíše nápomocný v hledání adekvátního způsobu řešení, poskytuje dětem vhodné indicie atd. (využívá také „dobré otázky“). Povzbuzuje děti, aby hledaly různé (nekonvenční) způsoby řešení. Při hodnocení se zaměřuje také na hodnocení samotného procesu (jak děti postupovaly při řešení). Snaží se, aby hodnocení bylo laděno spíše pozitivně, ale s tím, že poukáže také na nedostatky (dává zpětnou vazbu), přičemž vybízí žáky k opravě chyby, k hledání jiného způsobu řešení atd. Vyvaruje se negativních hodnotících vyjádření u dětí, u kterých očekává nedostatky v některých aspektech (kognitivních, sociálních, afektivních nebo fyzických). Učí děti, že chyba není negativum, ale je přirozeným jevem v procesu aktivního učení.

6.1.5. Učitel přistupuje se zájmem a s pochopením ke všem dětem bez rozdílu. Rozpoznává specifické citové, fyzické a intelektuální potřeby každého z dětí a snaží se tyto potřeby naplnit. Je oporou dětem, které se potýkají s citovými, učebními nebo sociálními problémy. V komunikaci s dětmi užívá milý, klidný tón hlasu; věnuje pozornost tomu, co děti říkají, zajímá se o jejich práci, záliby, život. Dává najevo, že oceňuje a váží si jedinečnosti každého dítěte. Vytváří pro každé dítě pocit emocionálního bezpečí ve třídě tím, že o dítě projevuje celkový zájem a nevyjadřuje se negativně o jeho postojích, znalostech a zkušenostech.

Kritérium **6.2. Učitel vytváří vstřícné, bezpečné, inkluzivní a podnětné materiální prostředí, v němž jsou děti podněcovány ke zkoumání, experimentování a samostatnosti**

Indikátory

6.2.1. Učitel ve třídě utváří učební prostředí, které je pro děti fyzicky bezpečné a pro děti i učitele přehledné.

6.2.2. Učitel utváří takové prostředí třídy, které vybízí děti k činnostem, umožňuje jim pracovat na široké škále aktivit, a to nezávisle na jeho osobě.

6.2.3. Učitel rozdělí prostor třídy do logicky uspořádaných a prostorově jasně vymezených učebních center. Učitel zajistí, aby každé dítě mělo místo pro uložení svých osobních věcí.

6.2.4. Učitel nabízí dětem širokou škálu variabilních pomůcek a materiálů. Materiály jsou přístupné, mohou si je samostatně brát a využívat v procesu svého i učení, existují pravidla pro uložení materiálů i práci v učebních centrech.

6.2.5. Učitel zapojuje děti do plánování uspořádání třídy, utváření prostředí i jejího udržování.

6.2.6. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy, její uspořádání a vybavení věkovým i individuálním potřebám dětí.

Rámec obsahové náplně indikátorů

6.2.1. Třídy jsou vybaveny kvalitním nábytkem a dalším zařízením, které odpovídá věku, potřebám dětí a zajišťují jejich maximální bezpečnost. Učitel poskytuje dětem k činnostem takový materiál a pomůcky, které jsou pro ně bezpečné. Organizuje výuku a činnosti tak, aby byl schopen dohlížet na všechny děti a být nápomocen, kdykoliv je to potřeba. Nabízí dětem takové činnosti, které podporují zdravý rozvoj dítěte (např. činnosti na rozvíjení jemné motoriky – manipulace s drobnými předměty; práce s přírodními materiály, pomůcky k rozvoji senzitivních funkcí atd.). Organizuje takové aktivity, ve kterých se dítě cítí bezpečně.

6.2.2. Prostředí třídy je uzpůsobeno životu dětí, koresponduje s jejich vnímáním světa, odráží jejich zájmy, potřeby (velikost nábytku, obrázky dětí, fotografie dětí a jejich rodin, dostatek pomůcek a pracovního materiálu, nápis vítající návštěvníky třídy, pomůcky, hračky, koberec, polštáře atd.), odkazuje na současnou práci a prožitky dětí (vystavené projekty, dílčí práce k projektům, obrázky ze společných aktivit) a motivuje děti k činnostem a tvořivým aktivitám. Pro děti se stává prostředí atraktivním. Navozuje pocit bezpečí a domova (začleňuje prvky z domácího prostředí – záclony, pohovka, křesla, koberce, polštáře, květiny atd.). Třída je rozdělena na aktivní zónu a zónu pro tiché (klidné) činnosti. Učitel organizuje denní činnosti tak, aby děti měly bezpečný a ničím neomezený přístup k materiálu, který potřebují k činnostem. Vede děti k tomu, aby udržovaly třídu v pořádku a v čistotě (dětí uklízí po výtvarných a tvořivých aktivitách, po práci s přírodním materiálem, objevování, experimentování). Děti se mohou střídát v službách v péči o prostředí.

6.2.3. Učitel uspořádá prostor třídy do logických celků podle témat aktivit nebo do center aktivit. Zajišťuje a vymezí pro každé dostatek prostoru pro uložení osobních věcí, učebnic, pomůcek, výrobků, rozdělaných výrobků atd. Flexibilně obměňuje materiál v centrech aktivit podle zájmu a potřeb dětí, projektových témat. Zajišťuje v centrech aktivit dostatek studijního materiálu, který motivuje a vybízí k objevování (otevřené úlohy, pracovní listy, knihy, encyklopedie, časopisy, fotografie, manipulační pomůcky). Vytváří společně s dětmi jasná a srozumitelná pravidla, jak pracovat s materiálem. Poskytne dětem podle potřeby možnost pohybu po třídě dle předem domluvených pravidel.

6.2.4. Učitel poskytuje materiál, který odpovídá věku dítěte. Zajišťuje, aby byl veškerý materiál snadno dostupný, kdykoliv jej dítě bude potřebovat. Poskytuje různé typy materiálu pro práci v centrech aktivit tak, aby uspokojil a naplnil individuální zájmy, potřeby, učební styly. Zajišťuje, aby materiál korespondoval s úrovní znalostí a dovedností každého z dětí (např. poskytne jinou pomůcku dítěti s nižší úrovní dovedností). Obměňuje nabídku materiálu, aby podpořil učení a motivaci dětí. Používá takový typ studijních materiálů, aby motivoval děti užívat různé zdroje informací (slovníky, encyklopedie, internet). Začleňuje také média, která děti ovládají (fotoaparát, videokamera, audio a DVD přehrávač, počítačové programy). Nabízí dětem takové materiály, které jim umožní zapojit a rozvíjet různé typy inteligence.

6.2.5. Učitel umožní dětem převzít zodpovědnost za prostředí jejich třídy. Zapojí děti do výzdoby, využívá jejich nápady, začlení materiál donesený dětmi z domova, povzbuzuje děti, aby přicházely s dalšími nápady, jak třídu vylepšit, zútulnit a vytvořit více motivující prostředí pro učení. Pomáhá dětem vytvářet takové prostředí třídy, které také evokuje vzájemnou sounáležitost a podporuje přátelství, spolupráci (společné fotografie, třídní kronika na viditelném místě, třídní maskot, obrázky ze společných aktivit a akcí, plakáty projektů). Povzbuzuje děti, aby přijaly zodpovědnost za plnění různých úkolů ve třídě (zalévání květin, péče o výzdobu, o třídní knihovničku); každé z dětí zodpovídá za čistotu na svém místě během výuky i po skončení činnosti. Ptá se dětí jak by se mohlo vylepšit prostředí třídy.

6.2.6. Učitel pozoruje děti, zaznamenává, pokud dítě hůře vidí, slyší a pružně reaguje na situaci změnou uspořádání prostředí třídy. Koncipuje zařízení třídy tak, aby se děti mohly po třídě snadno a bezpečně pohybovat. Uspořádá zařízení třídy (nábytek, výzdoba, pomůcky, pracovní materiál, dosažitelnost pomůcek a informačních zdrojů) tak, aby naplňovalo potřeby dětí, tvořivost a rozvíjelo pocit vnímání třídy jako kulturně podnětného prostředí. Při uspořádávání třídy zvažuje např. výšku dítěte a další tělesné dispozice, případný zrakový nebo sluchový handicap, povahovou charakteristiku dítěte, učební styl, přátelské vazby, kulturní aspekt atd. Bere ohled na děti nemocné, v aktuální dobu zraněné (zlomeniny, pohmožděnin), nebo které se ten den necítí fyzicky a psychicky dobře, v případě potřeby pro ně upravuje prostředí třídy (koberce – žíněnky pro odpočinek, úprava místa pro sezení atd.). Konzultuje v případě potřeby situaci s rodiči a specialisty.

Kritérium **6.3. Učitel podporuje děti v aktivní spoluúčasti na utváření školního společenství/kultury třídy.**

Indikátory

6.3.1. Učitel jasně formuluje svá očekávání vzhledem k chování dětí a zapojuje děti do tvorby těchto pravidel.

6.3.2. Učitel vytváří prostředí vystavěné na demokratických hodnotách a podporuje participaci dětí.

6.3.3. Učitel staví učební prostředí na opakujících se principech a postupech, čímž podporuje nezávislost dětí na jeho osobě, seberegulaci dětí a jejich samostatnost.

6.3.4. Učitel usměrňuje (vede) chování každého z dětí na základě svých znalostí o osobnosti dítěte a stupni jeho vývoje.

Rámec obsahové náplně indikátorů

6.3.1. Učitel se snaží vybudovat pozitivní chování dětí na základě jasně stanovených a dětem srozumitelných kritérií. Zapojuje děti do vytváření pravidel (pravidla třídy). Doplní další pravidla nebo pozměnění stávající pravidlo, pokud to situace vyžaduje; do každé změny angažuje také děti (diskutují nad potřebou nového pravidla, hledají společně vhodnou definici atd.). Pracuje s pravidly v průběhu roku, odkazuje na ně, pomáhá dětem pravidlům porozumět. Přizpůsobí jazyk pravidel věku dětí. Pomáhá dětem porozumět tomu, proč jsou pravidla obecně ve společnosti nutná, objasňuje jejich význam. Vytváří společně s dětmi pravidla pro práci ve skupinách a v projektech, diskutuje s dětmi o jejich významu z hlediska chování dětí (co dané „pravidlo“ konkrétně zajišťuje, co nám přináší). Podporuje u dětí pozitivní vnímání pravidel (tzn. „pravidla nás neomezují, pravidla nám pomáhají“). Zařazuje na setkání s rodiči téma o pravidlech třídy a práci s pravidly, zapojuje rodiče do diskuze na toto téma.

6.3.2. Učitel se zajímá o názory dětí na záležitosti týkající se třídy a učebního procesu. Začleňuje, kdykoliv je to možné a vhodné, nápady dětí, zohledňuje jejich myšlenky a přání, bere v úvahu jejich názory na různé oblasti (způsob chodu třídy, výzdoba, výběr učebních témat, volba aktivit a způsob práce v aktivitách atd.). Poskytuje všem dětem příležitost převzít část z rozhodnutí, která se jich týkají, kdykoliv je to možné. Umožní dětem otevřeně se vyjadřovat k pravidlům, sdílet na tato témata své myšlenky, názory a pocity s ostatními dětmi. Zajistí takové příležitosti, aby se mohly do diskuzí a jednání zapojit všechny děti (vybízí k diskuzi děti, které se zpravidla nezapojují). Vytváří modelové situace, kde učí děti respektu k myšlenkám a názorům druhých.

6.3.3. Učitel prezentuje týdenní a denní program, tak aby děti rozuměly, co se od nich očekává. Poskytuje během aktivit optimální množství podnětů a nástrojů, které jsou potřebné k tomu, aby děti byly v dané aktivitě úspěšné. Zapojuje děti do vytváření plánů, povzbuzuje je, aby přicházely s vlastními nápady a vlastním programem (dětí navrhnou téma; připraví činnosti pro druhé děti – hry, tajenky, kvízy; děti naučí druhé vyrobit pomůcku, hračku, dárek, představí své zvířátko atd.). Poskytuje dětem možnost volby centra aktivit, materiálu, učebních pomůcek, informačních zdrojů, způsobu prezentace výsledků své práce – v rámci jednoho tématu si děti mohou vybrat způsob výstupu např. plakát, obrázek, sehrání scénky atd. Stanovuje takové cíle učení, které jsou dětem srozumitelné a umožňují jim samostatně pracovat.

6.3.4. Učitel k dětem vysílá jasné signály o tom, jaké chování je přijatelné a jaké se nedá tolerovat. Učí děti pozitivnímu řešení problémů, učí je, jak vyjadřovat a také zvládat své emoce. Přizpůsobuje činnosti tak, aby byly naplněny a akceptovány potřeby všech dětí, a tím předchází výchovným problémům (úkoly zadává individuálně – podle stupně dovedností dítěte; materiály jsou přístupné všem dětem a je jich dostatek atd.). Ihned zareaguje, když je třeba usměrnit chování dítěte, situaci řeší hned a neodkládá na pozdější dobu. Oceňuje pozitivní chování dětí a pojmenovává, co konkrétně oceňuje namísto nekonkrétních – prázdných pochval. Například je lépe říci, že dítě našlo dva originální způsoby jak vyřešit situaci než říci dítěti, že je šikulka. Dává do souvislosti chování dětí s jejich potřebami, rozpozná, že se dítě nevhodně chová, např. protože je nespokojené, nerozumí látce, nudí se, trápí se atd. Zapojí děti do návrhů modelů chování a řešení problému v případě různých druhů konfliktu (vede děti k zamýšlení nad tím, jak se zachovat, když si spolužák půjčí bez dovolení pastelky).

6. Učební prostředí

6.1. Učitel rozvíjí pozitivní sociální klima třídy, ve kterém se každé dítě cítí být přijímáno.

- 6.1.1. Učitel vytváří prostředí, ve kterém se každé dítě cítí být součástí třídního/školního společenství.
- 6.1.2. Učitel vyjadřuje dětem respekt, zajímá se o jejich pocity, myšlenky a zkušenosti
- 6.1.3. Učitel vytváří učební prostředí, ve kterém se může každé dítě zapojit a svobodně vyjádřit samo sebe.
- 6.1.4. Učitel vytváří učební prostředí a situace, v nichž se děti nebojí riskovat a dělat chyby
- 6.1.5. Učitel rozvíjí vzájemnou náklonnost a buduje osobní vztah s každým dítětem

6.2. Učitel vytváří vstřícné, bezpečné, inkluzivní a podnětné materiální prostředí, v němž jsou děti podněcovány ke zkoumání, experimentování a samostatnosti

- 6.2.1. Učitel ve třídě utváří učební prostředí, které je pro děti fyzicky bezpečné a pro děti i učitele přehledné.
- 6.2.2. Učitel utváří takové prostředí třídy, které vybízí děti k činnostem, umožňuje jim pracovat na široké škále aktivit, a to nezávisle na jeho osobě.
- 6.2.3. Učitel rozdělí prostor třídy do logicky uspořádaných a prostorově jasně vymezených učebních center. Učitel zajistí, aby každé dítě mělo místo pro uložení svých osobních věcí.
- 6.2.4. Učitel nabízí dětem širokou škálu variabilních pomůcek a materiálů. Materiály jsou přístupné, mohou si je samostatně brát a využívat v procesu svého i učení, existují pravidla pro uložení materiálů i práci v učebních centrech.
- 6.2.5. Učitel zapojuje děti do plánování uspořádání třídy, utváření prostředí i jejího udržování.
- 6.2.6. Učitel přizpůsobuje prostředí třídy, její uspořádání a vybavení věkovým i individuálním potřebám dětí.

6.3. Učitel podporuje děti v aktivní spoluúčasti na utváření školního společenství/kultury třídy.

- 6.3.1. Učitel jasně formuluje svá očekávání vzhledem k chování dětí a zapojuje děti do tvorby těchto pravidel.
- 6.3.2. Učitel vytváří prostředí vystavěné na demokratických hodnotách a podporuje participaci dětí.
- 6.3.3. Učitel staví učební prostředí na opakujících se principech a postupech, čímž podporuje nezávislost dětí na jeho osobě, seberegulaci dětí a jejich samostatnost.
- 6.3.4. Učitel usměrňuje (vede) chování každého z dětí na základě svých znalostí o osobnosti dítěte a stupni jeho vývoje.

7. PROFESNÍ ROZVOJ

Profesní rozvoj představuje klíčovou součást procesu celoživotního vzdělávání. Zkušený učitel průběžně reflektuje, posuzuje a hodnotí efektivitu své práce. Je si vědom svých silných a slabých stránek a plánuje další možná zlepšení. Systematicky pracuje na svém osobnostním rozvoji. Profesní růst v pedagogické sféře vyžaduje osvojování si nových poznatků prostřednictvím literatury, informačních zdrojů a seminářů. Kooperativní přístup učitelů přináší prospěch dětem a zvyšuje kvalitu výuky a efektivitu práce.

Poznámky

Kritérium 7.1. Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce, neustále zvažuje své profesní kompetence, reaguje na požadavky měnícího se světa a potřeby společnosti z toho vyplývající.

Indikátory 7.1.1. Učitel pracuje na svém osobnostním růstu a profesním rozvoji prostřednictvím svého celoživotního vzdělávání (kurzy dalšího vzdělávání učitelů, studium odborné literatury, konzultace s kolegy apod.). Učitel si je vědom důležitosti celoživotního vzdělávání a využívá různé varianty a příležitosti k profesnímu rozvoji.

7.1.2. Učitel analyzuje a vyhodnocuje kvalitu své pedagogické práce prostřednictvím rozmanitých technik. Na základě výsledků reflexe (od dětí, vedení školy, rodičů) a sebereflexe učitel realizuje změny své pedagogické činnosti, plánuje svůj profesní růst.

7.1.3. Učitel se podílí na týmové práci, spolupracuje s kolegy a dalšími osobami, čímž přispívá ke zvyšování celkové kvality výuky i své profesionality.

7.1.4. Učitel zodpovídá za rozhodnutí, která činí při výkonu své profese. Dovede svá rozhodnutí objasnit ve vazbě k uznávaným teoretickým konceptům, analyzovat a zhodnotit, případně navrhnout alternativní řešení.

7.1.5. Učitel odpovídá za implementaci požadavků stanovených v koncepčních kurikulárních dokumentech do vlastní práce, čímž přispívá ke zvyšování kvalitního vzdělávání pro každé dítě a respektu k učitelské profesi

Rámec obsahové náplně indikátorů

7.1.1. Učitel navštěvuje semináře, kurzy a další vzdělávací akce. Vyhledává různé zdroje nabídek, z nichž si volí takové, které nejlépe zohledňují jeho vzdělávací potřeby. Vybírá si ty dílny a semináře, které přímo obohacují jeho pedagogickou praxi, zařazuje však také semináře, které nemusí přímo souviset s jeho vlastní praxí (např. komunikační dovednosti, management, kreativní psaní, témata z pedagogické psychologie atd.). Využívá nových znalostí a dovedností a přizpůsobuje je konkrétním podmínkám své třídy. Sleduje vývoj v pedagogické sféře, zajímá se o aktuální dění, čte odbornou pedagogickou literaturu, časopisy, sleduje portály zabývající se vzděláváním apod.

7.1.2. Učitel reflektuje, hodnotí, vyhledává zpětnou vazbu a vyhodnocuje kvalitu své pedagogické práce a stupně svých profesionálních znalostí, provádí vhodné změny, pokud je to nezbytné. Učitel mluví s ostatními kolegy a odborníky na vzdělávání o své práci, respektuje individuální názory a příspěvky ostatních členů učitelského sboru. Otevřeně poskytuje a přijímá vzájemnou podporu, rady, zpětnou vazbu a zvažuje adekvátnost kritiky. Na základě těchto názorů a doporučení provádí adekvátní změny ve své třídě; pravidelně hodnotí svoji práci, na základě hodnocení vytváří plán profesního rozvoje. Průběžně reflektuje nejen realizaci své výuky, ale i své plány a užívá různých nástrojů pro sebehodnocení své práce. Je schopen popsat, analyzovat, zhodnotit a vysvětlit důvody svého profesního jednání, případně navrhnout alternativní způsoby své práce. Vytváří své profesní portfolio a využívá jej při reflexi své práce. Zve do své třídy odborníky (své kolegy, pracovníky poradny, školitele, mentory atd.). Navštěvuje vyučovací hodiny svých kolegů v kmenové škole, případně v dalších školách. Využívá i individuálních typů podpory (mentoring, supervize, poradenství). Žádá o zpětnou vazbu své práce také děti a rodiče a využívá této reflexe ke změnám ve třídě.

7.1.3. Učitel se zúčastňuje společných setkání, profesionálních diskuzí s kolegy o práci ve třídě. Využívá příležitosti pracovat v různých pracovních skupinách (např. tvorba kurikula školy, metodické skupiny, plánování tematických jednotek, společně řeší vzdělávací a výchovné problémy žáků, hledají společné postupy a řešení, vytvářejí individuální plány apod.) Věnuje pozornost zkušenostem ostatních (rodičů, specialistů) a využívá je ve své práci, přičemž se snaží o objektivitu. Angažuje se i mimo půdu školy, např. prostřednictvím internetu se zapojuje se do diskuzí na profesních fórech. Sleduje události v místě, v regionu, v republice, ve světě a propojuje je s tématy výuky.

7.1.4. Učitel využívá nové a inovativní přístupy ve výuce, se kterými se seznámil na seminářích, workshopech, při pozorování práce ostatních učitelů atd. V případě potřeby tyto přístupy a metody flexibilně uzpůsobuje podmínkám ve své třídě (např. uspořádání třídy; zohledňuje potřeby žáků, jejich věk, znalosti a zkušenosti; bere v úvahu také možnost vlivu jejich rodinného prostředí a prostředí komunity), hledá vhodnou alternativu. Dokáže vysvětlit podstatu jím používaných metod, přístupů a obhájit jejich aplikaci před ostatními – před dětmi, rodiči, kolegy a ostatními pedagogickými pracovníky. Vysvětlí důvody, proč byla určitá aktivita, či výuková strategie zařazena. Hledá z různých zdrojů informace o nových přístupech a metodách; může vytvářet vlastní metody a přístupy, přičemž je schopen jejich vhodnost a efektivitu objektivně posoudit.

7.1.5. Učitel se zapojuje do veřejných aktivit (obce, města), kde propaguje důležitost kvalit učitele a důležitost kvalitního vzdělávání pro každé dítě. Srozumitelnou formou seznamuje rodičovskou a laickou veřejnost s cíly a metodami práce. Prezentuje školní projekty. Využívá různých příležitostí (formálních a neformálních), aby mluvil o důležitosti a významu ranného (primárního) vzdělávání, jež buduje základ pro další vzdělávání a je jednou z podmínek plnohodnotného života. Učitel využívá svých profesních znalostí také při práci s dětmi a rodinami, které se potýkají s problémy mimo prostředí školy a nabízí jim svoji pomoc. Využívá různých příležitostí mluvit také s rodiči dětí ze sociálně znevýhodněných skupin (sociálně slabé rodiny; rodiny, kde děti žijí v nepodnětném prostředí atd.) přičemž se snaží pozitivně ovlivňovat jejich názor a přístup ke škole a vzdělávání.

7. Profesní rozvoj

- 7.1. Učitel pravidelně hodnotí a zvyšuje kvalitu a efektivitu své práce, neustále zvažuje své profesní kompetence, reaguje na požadavky měnícího se světa a potřeby společnosti z toho vyplývající.**
- 7.1.1. Učitel pracuje na svém osobnostním růstu a profesním rozvoji prostřednictvím svého celoživotního vzdělávání (kurzy dalšího vzdělávání učitelů, studium odborné literatury, konzultace s kolegy apod.). Učitel si je vědom důležitosti celoživotního vzdělávání a využívá různé varianty a příležitosti k profesnímu rozvoji.
- 7.1.2. Učitel analyzuje a vyhodnocuje kvalitu své pedagogické práce prostřednictvím rozmanitých technik. Na základě výsledků reflexe (od dětí, vedení školy, rodičů) a sebereflexe učitel realizuje změny své pedagogické činnosti, plánuje svůj profesní růst.
- 7.1.3. Učitel se podílí na týmové práci, spolupracuje s kolegy a dalšími osobami, čímž přispívá ke zvyšování celkové kvality výuky i své profesionality.
- 7.1.4. Učitel zodpovídá za rozhodnutí, která činí při výkonu své profese. Dovede svá rozhodnutí objasnit ve vazbě k uznávaným teoretickým konceptům, analyzovat a zhodnotit, případně navrhnout alternativní řešení.
- 7.1.5. Učitel odpovídá za implementaci požadavků stanovených v koncepčních kurikulárních dokumentech do vlastní práce, čímž přispívá ke zvyšování kvalitního vzdělávání pro každé dítě a respektu k učitelské profesi.

MEZINÁRODNÍ ASOCIACE STEP BY STEP

ISSA (International Step by Step Association) je mezinárodní nevládní organizace, která byla založena s cílem podporovat demokratické principy a posilovat zapojení rodičů a komunity do vzdělávání dětí v období předškolního a mladšího školního věku (3–11 let). Sjednocuje přes 30 organizací ve stejném počtu zemí. Členové ISSA se společným úsilím zasazují o rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání pro všechny děti, angažují se v národních reformách primárního školství, vytvářejí nové publikace a moduly pro učitele, zajišťují semináře a podněcují výzkumné aktivity, implementují celostátní, regionální a mezinárodní projekty, slouží jako fórum pro pedagogické pracovníky, experty a odpovědné pracovníky státní správy, které umožňuje sdílení informací i zkušeností.

Kontakty:

International Step by Step Association
Keizersgracht 62-64
1015. CS Amsterdam
Netherlands

Tel: +310 20 520 7505
Fax: +310 20 520 7510
Email: admin@issa.nl

<http://www.issa.nl>

International Step by Step Association
Nádor utca 23. IV/1
H- 1051 Budapest
Hungary

Tel: +361 354 3925
Email: issa@issa.hu

STEP BY STEP ČR

Step by Step ČR, o. s., je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je přispívat svými aktivitami k demokratizaci, humanizaci a vyšší efektivitě vzdělávání v České republice, k budování otevřené společnosti a jejímu zapojení do evropských struktur. Podílí se na metodickém rozvoji, implementaci a evaluaci vzdělávacího programu Začít spolu. Cílem organizace je napomáhat vytvoření otevřené společnosti vzdělání, zvyšovat kvalitu vzdělávání dětí a podílet se zvyšování kvality pedagogické práce učitelů, napomáhat vytvoření systému inkluzivního vzdělávání v České republice a posilovat spolupráci na poli rodina- škola- komunita.

Kontakt:

Step by Step Česká republika, o. s.
Bubenská 1477/1
170 00 Praha 7

Tel/Fax: +420 222 963 596
Email: info@sbscr.cz

<http://www.sbscr.cz>

AUTORSKÝ TÝM

Na tvorbě Mezinárodního profesního rámce kvality ISSA: Kompetentní učitel 21. století se podíleli:

Dawn Tankersley, ISSA

Aija Tuna, ISSA

Sanja Brajkovic, Chorvatsko

Cornelia Cincilei, Moldavsko

Sanja Handzar, Bosna a Hercegovina

Tahmina Rajabova, Tadžikistán

Regina Rimkiene, Litva

Regina Sabaliauskiene, Litva

Zorica Trikić, Srbsko

Tatjana Vonta, Slovinsko

České zpracování:

Jana Kargerová

Věrka Krejčová

Zuzana Maňourová

Radka Sobolová

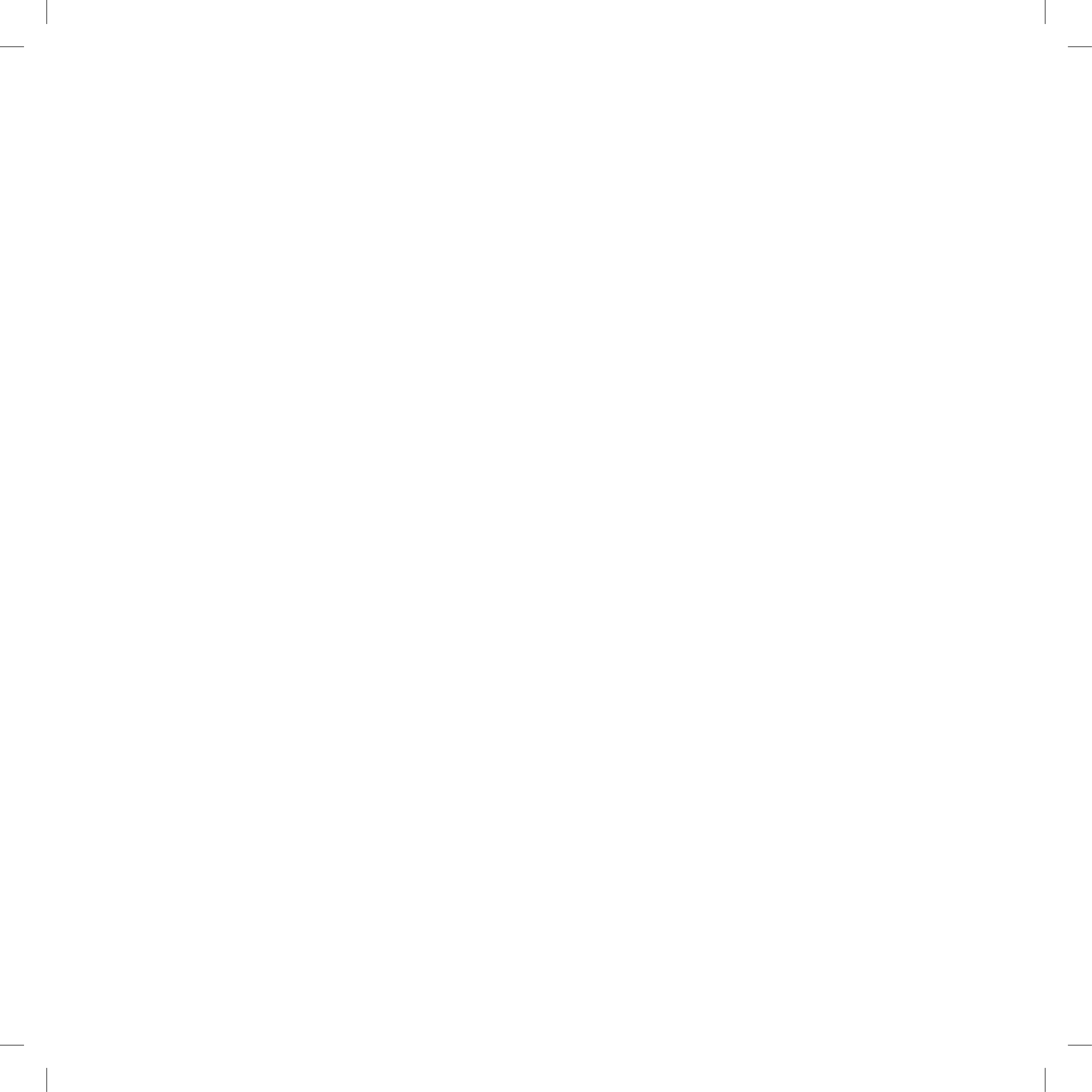
Mirka Škardová

POZOROVACÍ ZÁZNAMOVÝ ARCH

v- nenaplněno
v částečně naplněno
v+ zcela naplněno

[illegible]

Pozorovací záznamový arch je možno kopírovat dle potřeby. Slouží k záznamu pozorovaných oblastí profesních ISSA standardů.

Komunikace

**Rodina
a komunita**

**Inkluze,
rozmanitost a
demokratické
hodnoty**

**Hodnocení
a plánování
výuky**

**Výchovné
a vzdělávací
strategie**

**Učební
prostředí**

**Profesní
rozvoj**